

2010 m. spalio 15 d., penktadienis

Nr. 35–36 (911–912) | Kaina 2,50 Lt

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Irenos Jasiūnaitės jubiliejui

3

Brolių Presniakovų „Hungaricum“ LNDT

5

Anastazijos Tamošaitienės šimtmetis

„Antroji valdovų rūmų klubas“. 2009 m.

Apie ŠMC meno dekadą

8

Krėslė prie televizoriaus

9

Paulinos Pukytės pastebėjimai

„Užsispyrėlės sutramdymas“, rež. O. Koršunovas

NUOTRAUKA IŠ ALEKSANDROS TEATRO ARCHYVO

Teatro nualinti

Oskaras Koršunovas ir Thomas Ostermeieris interpretuoja
Shakespeare'ą

Audronis Liuga

Kitaip nei dauguma naujojo Europos teatro lyderių, Oskaras Koršunovas ir Thomas Ostermeieris neklubina teatro meno pamatum. Tetradas jiems yra scena, kurioje aktoriai vaidina pagal pjesces. Tam pasitelkiami kiti menai, o ne atvirkščiai. Be to, abu režisierius sieja bendri kūrybiniai interesai. Jie vienu metu pradėjo ieškoti naujų būdų teatre atspindėti šiuolaikinę tikrovę ir, išaugę iš naujos dramaturgijos „marškinų“, kartu nukreipė žvilgsnius į klasiką. Siekdami per klasikinius siužetus ir konfliktus giliau suprasti dabartį, jie rado būdus klasikinę dramaturgiją susieti su šiuolaikine kultūra, jų pastatymai pagal Sofoklio, Ibseño, Shakespeare'o pjesces tapo naujosios teatro kartos kūrėjų brandos įrodymu.

Shakespeare'as pastaruoju metu yra abiejų režisierų kūrybos kelordis. Pastatęs „Hamletą“ savo teatre, Koršunovas ēmėsi „Užsispyrėlės sutramdymo“ Sankt Peterburge

ir pradėjo repetuoti „Audrą“ Reikjavike. Ostermeieris po „Hamleto“ 2008 m. Berlyne šiemet parodė „Otelio“ premjerą Atėnuose. Kuo naujojo teatro kūrėjus traukia Shakespeare'as? Ir ką jo dramaturgijos interpretacijos liudija apie šiuolaikinio teatro būvį? Susimąstyti apie tai paskatino Maskvoje tuo pat metu matyta Koršunovo „Užsispyrėlės sutramdymo“ premjera ir Ostermeierio „Hamletas“. Nuvalkiotam posakiui apie „pasaulė-teatrą“ abu režisieriai suteikė naują provokuojantį turinį. Nepaisant jų spektaklių žanru ir išraiškos priemonių skirtumų, Koršunovo „Užsispyrėlės sutramdyme“ ir Ostermeierio „Hamlete“ pasaulus vaizduojamas kaip teatro scena, kurios poveikis yra kuriantis ir kartu griaunantis.

Oskaras Koršunovas pastatė dvi Shakespeare'o „Užsispyrėlės sutramdymo“ versijas teatro tradicijų bastionuose – Paryžiaus „Comédie Française“ ir Sankt Peterburgo Aleksandros teatre. Jų atstovaujančios tradicijos reikalauja revizijos ir

nenuostabu, kad abiejų nacionalinių teatrų vadovai tą padaryti patikėjo maištingam lietuvių talentui. Pasirinkęs „Užsispyrėlės sutramdymą“, Koršunovas suteikė savo misijai simboliskumo – sutaikyti „užsispyrėlė“ teatro tradiciją su šiuolaikine kultūra ir gyvenimo tikrove. Sankt Peterburge tai tapo įmanoma Aleksandros teatro vadovo Valerijaus Fokino dėka. Jo siekiams atnaujinti imperatoriškojo teatro veidą (prieš šimtmetį šiam teatre tą patį darė Fokino garbinamas Vsevolodas Mejerholdas) tiko lietuvių režisieriaus kūrybiniai ieškojimai.

Dar neseniai toks spektaklis Aleksandros teatre būtų sunkiai įsivaizduojamas ir sukeltu teatro sensibviumi pasipiktinimą dėl šventovės išniekinimo. „Užsispyrėlės sutramdymas“ liudija per pastaruosius metus teatre įvykusias permainas. Fokino ne tik atsivedė į teatrą naują aktorių kartą, bet taip pat sugebėjo įrodyti, kad nacionalinio teatro gy-

NUKELTA | 4 PSL.

Šimtakart dainavau, mylėjau, šimtakart miriau...

Irenos Jasiūnaitės jubiliejui

Giedrė Kaukaitė

„Kaip išbėgo į sceną dailiu, muzikaliai ir prasmingai dainuojančiu Zybeliu, taip ir bėgo per tris dešimtmiečius aukštuoju operos solisto takeliu. Audringai bėgo, paklusdama savo turtingos kūrybinės prigimties balsui, galingam temperamentui, intuicijai. Raiškų, jausmingą dainavimą laikydama svarbesniu už vokalo technikos subtilybes, tikrą išgyvenimą – už tobulai kartojamą schemą, sukurdama amo meto teatre savitą romantikos solistės-artistės tipą. Jos didieji tragediniai, dramatiniai vaidmenys – Carmen, Eboli, Marta, Amneris, Mirta, o ir mažieji lyriniai, komiškieji išsiskyrė rafinuotu vokalo spalvų nitiavasavimui, impulsyvia vaidyba, gyvos emocijos tiesa. Jie jamžinti teatro istorijoje ir žmonių atmintyje. Tokių artistų nebūna daug ir nebūna dažnai.“

Jūratė Vyliautė, „Carmen dieno-
raščiai“ (Vilnius, „Scena“, 2005)

Operos primadonas Irenos Jasiūnaitės svetainėje rausva langų užuolaida vasariškai tebespalvina rudenėjančią saulę; rausvas šviestuvo gaubtas ir kanapos apklotas vilioja jaukiai priglustum, užsimerk ir pamastyt, kas gero nutiko šiandien, vakar, prieš dešimt ar gal prieš aštuonias-dešimt metų. Netoliese knygų spinta – joje poetų ir rašytojų dedikuotos knygos. Kiekvienoje minimas jos vardas. Cia ir buvusio vyrų, poeto Vytauto Bložės eilių rinkiniai. Tai dvietyvų talentingu menininkų bendro gyvenimo neblėstantis kraitis.

Virš knygų spintos puilkus Irenos Jasiūnaitės portretas – vienas pasakinių dailininkės Danutės Karužaitės darbų. Jasiūnaitės akys... Tokios jos ir buvo – degančios nerėgtu mėliu, kaip du brangūs safyrai, melsvais atšvaitais nubarstę balta kailių, gaubiantį artistės pečius.

Dar viena brangenybė – sausų rožiu puokštė. Trisdešimt penkeri metai prabėgo nuo paskutinės „Karmen“ – gėlės sudžiūvo, bet išsaugojo spalvą ir netgi aromatą.

I gretimą kambarį šeimininkė kviečia ne visus. Cia sienos nukabintos nuotraukomis iš spektaklių, premjerų, gastrolų ir koncertų – tik nedidelė dalis iš 58 Irenos Jasiūnaitės sukurtų vaidmenų. Greta partneriai – V. Noreika, V. Adamkevičius, G. Otsas, J. Fisheris, N. Herlea, V. Dzcani, N. Rossi-Lemeni, M. Janulescu... Jose jamžintos ikvėpimu švytinčios akimirkos, kurių artistas, kartą patyrės, nepaliaus ilgėjesis.

Tarp scenos nuotraukų – Marijos paveikslas, brangi relikvija iš gimtojo Rokiškio, „Kryžiuo“ siuvinėtas jo drobinis apvadas vietomis sudūlėjęs. Nenuostabu: jam daugiau nei šimtas metų, dėl to jis dar tikresnis. Aukštoje spintelėje – laiškai,

laiškeliai, rašteliai, atvirlaiškiai, telegramos ir visi dienoraščiai. Ponia Irena meiliai ranka perbraukia dureles; jos akyse atsiranda džiugios kibirkštės, o balsas prisipildo vyliaus.

„Kai atsisveikinau su teatru, apniko liūdnos mintys, grimzdau į melancholiją. Su Bložė jau buvom išsiskyrė. Gelbėjo vasaros Labanore, o žiemą tvarkiau archyvą. Išmokau būti viena.“

Ponia Irena rodo į didžiulį šiekštą, išskurus ant palangės:

– Manot, čia tik šiekštasis? Štai lie-muo, rankos, galva. Matot? Tik karūnos trūksta. Cia – Žilvinas, žmogus-žaltys. Ji spiningu Labanore ištraukiau iš ezero. Ir tą pačią sekundę žinojau, kam dovanosiu. Jau ir užrašiau, tik vis abejoju, ar supras. Štai jau beveik dvidešimt metų abejoju, užtat niekam nesakau.

(Esu beveik tikra, kam bus įteiktas Žilvinas, bet tylomis prisijungiu prie sąmokslo.)

Grįžus į svetainę mūsų laukia kvapni arbata. Rankoje laikau sidabrinį šaukšteli – jam taip pat ne mažiau kaip šimtas metų. Ponia Irena siūlo pyragaitį, itin gardus esas. Tuoj tiesiai ir persikā – labai tonizuoja.

I. J.: Maistui esu išranki.

G. K.: Profesorės Eugenijos Šimkūnaitės priesakai?

I. J.: Ne, viskas iš namų. Mamytė didelių mokslų neišejo, buvo „poniška“ šeimininkė ir labai skaniai gamino. Kad ir namie, visuomet padoriai apsirengavo. Turėjo kiaurai matančias akis – kaip pasakys, taip ir nutinka. Tėvelis – finansininkas, vienu metu banko direktoriūmu buvo. Tėveli labai mylėjau, abi su sesute Nijole jautėjo jo šilumą ir globą. Buvo lyriškas, poetiškas natūros.

Galejo būti rašytojas: kokie iškalbingi jo laiškai! Iš jo išgijau pasitikėjimo, nuolat jutau jo užnugari. Vėliau, kai paaugau į ėmiant dairytis į vyriškius, Tėvelio įvaizdis dažnai sustabdydavo – vis būdavo nepanašus į Tėveli tas mano naujas gerbėjas... Tėvelis mirė nesulaukęs Nepriklausomybės. Būtų labai džiaugėsi – juk iškalėjo Mordoviuje šešerius metus. Iškundė kažkas. O kai mirė Mamytė, neturėjau už ką palaidot. Užstačiau brangenybes, pasiskolinau – „biedniokė“ pensininkė buvau, tris šimtus tegaudavau. Sesuo Nijolė iргi per anksti mirė, likau viena. Štai ant sienos jų fotografijos: jie manęs laukia, kai būnu išejusi. Ir Kūčias valgom drauge, ant stalo jiems uždegū žvakutes.

G. K.: Skaičiau Jūratės Vyliautės knygą apie Jus. Didelė vertybė, kad buvot tokia atvira!

I. J.: Ką slėpt? Man negėda. Gerbėjų turėjau daug, ir visus išvardijau. Ot, išimyliu, – ir amen. Mano gyvenimas pilnas netikėtumų, zais-

Irena Jasiūnaitė (Amneris) opejoje „Aida“. 1970 m.

més ir audrų, pilnas ugnies. Nežinau, kam dar likimas bus tiek atseikėjės. Jei viską nuslėpčiau, tai šventaja nusiduočiau – kas tuomet patikės. Imkit dar persikā.

G. K.: Ar užkalbėtas?

I. J.: Ne, dirbtinai neužkalbinėju, tik kitam perteikiu tai, kas vėliau į gera išeina. Mano Mamytė buvo labai ypatinga: jei tik Tėvelis „iš šona“ pasidairo, jি tyli, rodos, ir ne-pyksta, bet Tėvelis kažkodél tuo imima ir suserga...

G. K.: Kada patikėjot, kad būsit didelė artistė?

I. J.: Kai padainavau „Karmen“ su Kipru. Kokią tas žmogus turėjo įtaigą! Žodžiai neapsakysi. Jaučiausi kaip šalia vulkano. Iš Kipro gavau neįkainojamą tikrumo supratimą. Apie Kiprą nederėtų sakytis: atliko, vaidino, padaivavo. Kipras scenario tiesiog gyveno savo personažo gyvenimą. Labai mėgau režisierių Juozą Grybauską, jis mane įkvėpdavo. Dirigentas Rimas Geniušas buvo griežtas repeticijose, bet scenario su juo ramu. Ypač mylėjo solistus Vytautas Viržonis, tie-siog aukodavosi dėl jų.

G. K.: Ką sušnibždėdavot, mes-dama rožę į Chosę?

I. J.: Nieko. Bučiavau rožę ir giridėjau likimo perspėjimą: „Bék – pro jি nepraeisi.“ Ir gyvenime tikiu likimu. Jis kaip šešelis, kaip draugas, antrininkas – visuomet šalia. Už gera geru atlygina, už bloga – baudžia. Prieš likimą šiaučiai nevala.

G. K.: Jūsų gerbėjai – poetai ir rašytojai. Jie siuntė Jums gėles, skyrė eiles, skambino, rašė laiškus, telegaramas, džiaugėsi galėdami Jus, skendinčią gėlėse, namo parvez...

I. J.: Poeziją labai megstu. Gal jie pajusdavo? Gal tapatino mano

siaunu batelius ir pirštų galais einu per kambarį – Bložė rašo! O kai jis išvažiuoja, šoku, dainuoju, repetuoju – laiminga, kad niekam netrukdu. Vytautas matė, kad man teatras – viskas. Milijoną duok, operos į nieką nekeičiau – tokia esu, man etiketės neprilipdys.

G. K.: Dabar galėtumėt dvasios draugą turėti.

I. J.: Ne. Visus dvasios ir širdies turtus, visas aistros Bložei išklojau. O už pusę kainos man nereikia. Tokia esu. Nueinu į teatrą – kai vaidina vienas žmogus, tuo atjaunėj penkiasdešimt metų...

G. K.: Juozapaitis!

I. J.: Taip. Koks jis Don Žuanas!

Ponia Irena pamini dar keletą dainininkų, kuriais žavisi: vieno balsas pasaulinis, kitas – labai stiprios prigimties. Viena solistė – unikali, kita nepaprastai daug pasako meistriškumu ir širdimi. Nevengia ir pa-peikti: „Negaliu ilgai klausytis – viskas vienoda kaip pagal iškarpa.“ Arba: „Dainavo viską, o tiko tik vienam vieninteliam vaidmeniui.“

G. K.: Kaip atskiriate talentą?

I. J.: Dievas man davė pajutimą, kuris nemeluoja. Tai – vidas pasaulio klausa. Ne visi atskiria pelus nuo grūdų. Būna, kad ir dirigentai, ir režisieriai neatskiria. Jei dar ir solistai netalentingi – amen, spektaklio nér. Carmen yra mylimiausias mano vaidmuo. Šimtakart dainavau, šimtakart mylėjau, šimtakart miriau. Carmen nesuvaidinsi – arba esi, arba nesi. Riba – kaip peilio ašmenys. Jei gaivalo savy neturi, konceptojos negelbés. Bus arba vulgarus, arba „be druskos“.

G. K.: Kur Jūs bepasirodytumėt, spindit kaip žvaigždė. Kur išmokot save pateikti?

I. J.: Iš prigimties nenorėjau būti pilka, ēmiau pavyzdį į Mamytės. Teatre dairiausiu į Zaniauskaitę, Jovaišaitę, Petraskevičiūtę. Artistai buvo kaip ir aukštesnio luomo. Opera – aukščiausias menas, juk ir bilietai visam pasauly brangiausiai. Privalau būti elegantiška.

G. K.: Išduokit paslapčių: visi Jus mėgsta ir myli, ir teatro intrigos Jus aplenkdamo. Tarsi nė su kuo nesupykot?

I. J.: Buvo visko: pavydo, apkalbū ir kenkimo. Tuomet pagalvodavau – jei tai neteisybė, tuomet Dievas atlygins. O ir laiko pyktis neturėjau – tai nauja meilė, tai nauja premjera...

G. K.: Ar kokį gimtadienį šventėtūs grauduliu?

I. J.: Nė karto. Džiaugiuos sia dieina ir laukiu rytojaus. Pabudusi nuvaikau liūdnas mintis ir būnu pati laimingiausia, kad šiandien esu.

Ilgiausią metų, mylima Irena Jasiūnaitė!

Išsibarstę klausimai be atsakymų

Brolių Presniakovų „Hungaricum“ Nacionaliniame dramos teatre

Austėja Adomavičiūtė

Naują sezoną Nacionalinis dramos teatras atidare jau net banaliai kultiniai vadinamų brolių Olego ir Vladimiro Presniakovų pjese „Hungaricum“. Šis dramaturgų duetas, Lietuvos teatro žiūrovams žinomas nuo Oskaro Koršunovo spektaklio „Vaidinant auką“, nesimulkindamas drebia publikai amžinias tūsas. O šios tiesos atsiranda pačiomis netikėčiausiomis aplinkybėmis. Šių kart veiksmas vyksta Austrijos ir Vengrijos pasienyje, o jei dar prisiminsime XX a. prieškari, – tuomet egzistavusios Austrijos-Vengrijos širdyje. Kažkokia Dievo pamirštą vietą, kur nickas nepastebės, kad dėl krizės atleistas prekiautojas automobilais apsimes policininku, Mozart persirengęs austras bandys „prastumti“ narkotikus, o šalia blaškysis visų toleruojama beprotė. Šioje aplinkoje įkalinę tokį personažą kompanijai dramaturgai traktuoją pasauli kaip tautinės nesantaikos žaidimą aikštėlę.

Spektaklio scenografiją (Laura Luišaitytė) sudaro tai kinų restauru, tai Diulos (Šarūnas Puidokas) namais pavirstančiu kiosku eilė. Šis scenovaizdis tiesiogiai rodo, kokia skurdi aplinka verčia veikėjus nerantis iš kailio, kad tik gautų nors kiek šlamanticių. Kažkā ankstesnio reiškia Merginos pastangos su savo filmu užkariauti Kanus ir Diulos rū-

pestis žmona Eva (Diana Anevičiūtė) – lėliškai tobula namų šeimininkė, kurios didžiausia tragedija – darbo netekės vyras.

Gaila, kad režisierė eina lengviausiu keliu – tiesiogiai perskaitydama tekstą, tarp žodžių neieskdama Presniakovų palikyt prasmį, tad ir pjėsės prasmės jai sprūsta iš rankų. Spektaklyje matomi tik keli režisūriniai sprendimai, o aktoriams paliktas didžiausias krūvis kurti ir išterpti savo personažus į spektaklio visumą. Tačiau aktorių pasirinkimas lemia šiokių tokį spektaklio spalvingumą – į spektaklį įtrauktį nauji LNDT trupės nariai, jaunieji Tumino kursą baigę aktorių, Martynas Nedzinskas (Vaikinas) ir Miglė Polikevičiūtė (Mergina). Kad jie apdovanoti talentu, buvo matyti dar kurso darbuose, bet šių kart abu atrodė gana sutrikę, dar nelabai atradę savo personažų sprendimo būdą, todėl ir jų meilės linija liko iki galio nepateisinta. Vieina iš sėkmingiausių jaunujių aktorių scenų – patyčios iš vienas kito tautos, – čia keičiasi žodžiai, kitaip nei daugumoje lietuviškų pastatymų, skambėjo organiškai, nesukėlė nesmagumo jausmo.

Šarūno Puidoko Diulos vaidmuo – vienės iš didesnių šio spektaklio laimėjimų. Po nemažos pertraukos gaives pagrindinį vaidmenį, aktorius nepraleido proges organiškai pertiekti daugiasluoksnį veikėjų. Jo kitimą stebėti tas visus apgaudinėjęs Diula.

Po spektaklio labiau linksti analizuoti dramaturginę medžią, o ne režisūrinius sprendimus, nes būtent tekste esama daugiau kodų, kurių R. Kudzmanaitė sceninėje interpretacijoje neišsifavo. Žinoma, pagirtina, kad statoma nauja ir aktuali dramaturgija, bet ar pakanką tokio pasirinkimo, kai spektaklis nepasiekia pjėsės kokybės lygio? Be to, scenos kūrinyms kartais pavojingai

jis dėvi daugiausiai kaukių: pasirodo kaip priekabus policininkas, mylantis vyras, bejėgis bedarbis, tiesas skelbiantis išminčius. Tuo tarpu Vitalijos Mokevičiūtės Šara ir pamisimo, ir sveiko proto scenose atrodė vienodai – réksminga, vulgari ir nimfomaniška. Pjėsės pabaigoje autorius pateikia paradoksą – Vaikiną ir Šarą išgelbsti tas visus apgaudinėjęs Diula.

Nepaisant režisūros trūkumų, aktoriai išlaiko neblogą spektaklio tempą, o paskutinėje, Diulos mirties scenoje trys aktoriai sukuria prikaustančią mirties laukimo atmosferą. Šara – nebe réksminga beprotė, Vaikinas – nebe sarkazmu besiginantis diletantiškas narkotikų pardavėjas. Vaikinas lūžtančiu balso veikiau išdeklamuoją, nei išdai nuoja muzikinį spektaklio leitmotyvą – vengrų liaudies dainą. Mirties

akivaizdoje visi stereotipai ir nesanstaika neburi prasmės. Gal galime tikėtis, kad merdėjančio Diulos kalbą į širdį išdeda Vaikinas, virtęs grifon? Vengriškos dainos leitmotyvas ir paskutinė aktorių scena pasakė daugiau nei visi spektaklio režisierės sprendimai.

Šalia skaudžiai akcentuojamos realybės dramaturgai įveda mitinių motyvų. Tai Mozešas – Mozė, turintis išsivežti Šarą iš tos pasienio „skylos“, bet šis biblinis veikėjas šiandienės kultūros fone transformuojasi į tolimų reisų vairuotoją, na, tiesiog „furistą“, tad ir „pažadėtoji žemė“ čia virsta neaiškios reputacijos kluobelio. Dar ir lobių saugotojas grifonas kaip savo pamirštost tapatybės, bendrumo, tikėjimo simbolis. Visą spektaklį veikėjai niršta vienas ant kito, nes tu vokietis, tu vengras, tu austras, ir tik pabaigoje trumpam suvokia – juk mes visi šioje žemėje esame lygūs. Tik kuo gali tiketi, jei visi, kuriais labiausiai pasitikėjai, taip nuvilia? Ar išvis įmanomas tokis gyvenimas?

Viename iš pasiskymų broliai Presniakovai minėjo, kad pjese kiekvienas turėtų suvokti kitaip. Man tai buvo pjese apie tautinės nesantaikos paženklintus ir išskirtus žmones, tik akimirkai susivienijančius mirties akivaizdoje. O klausimas, apie ką buvo R. Kudzmanaitės spektaklis, man taip ir liko neatsakytas.

Šarūnas Puidokas (Diula)

D. MATVEJEVO NUOTR.

balansuoja ant neskoningo vulgarumo ribos, ką lemia tas pats pernelyg tiesioginis teksto perskaitymas. Vietomis be reikalų rėkiama, dėl to stebėti spektaklį sunkoka. Tad ir Šaros drama dėl vyrų žūties lieka nepeveiki ir net iki galio neaiški, kaip ir Vaikino bei Merginos santykiai, virstantys meile, paslėpta po sarkazmo kauke.

Nepaisant režisūros trūkumų, aktoriai išlaiko neblogą spektaklio tempą, o ne režisūrinius sprendimus, nes būtent tekste esama daugiau kodų, kurių R. Kudzmanaitė sceninėje interpretacijoje neišsifavo. Žinoma, pagirtina, kad statoma nauja ir aktuali dramaturgija, bet ar pakanką tokio pasirinkimo, kai spektaklis nepasiekia pjėsės kokybės lygio? Be to, scenos kūrinyms kartais pavojingai

Gimusi prieš 90 metų

Kauno Juozo Gruodžio konservatorijos jubiliejus

Aušra Svirskienė

1920 m. spalio 1 dieną Lietuvos švietimo ministro K. Bizausko įsaku nedidelė Juozas Naujalis privatū mokykla buvo suvalstybinta. Ši data skelbia pirmosios Lietuvoje valstybinės muzikos mokyklos, dabar vadinamos Juozo Gruodžio konseruatorija, gyvavimo pradžią.

1920 m. Kaunas dar buvo skurus miestas, tačiau, gavęs laikinosios sostinės vardą, jis su didžiausiu įkarščiu ēmė puošti savo veidą. Senoji santuri ir patriotiškai nusiteikusi intelligentija pasipildė godžiai gaudančiu europinės madas laikinosios sostinės elitu. I namus rinkosi po pasaulių išsišlaikę menininkai. Valstybinė muzikos mokykla sparčiai augo ir tapo žymiu muzikinės kultūros centrū. Pedagogų gretos nuolat pasipildydavo jaunais muzikais, baigusiais mokslus užsienio konseruatorijose. Mokyklos gyvenimą dar labiau suaktyvinė Operos teatro įsteigimas (1920 m. gruodžio 31 d.), kur danguolis jaunų muzikų pradėjo dirbtį dar besimokydamis.

1927 m. J. Naujalis, pablogėjus sveikatai, atsisakė direktoriaus pa-

reigų ir vadovavimą mokyklai perėmė kompozitorius J. Gruodis. Jis siekė įgyvendinti savo pirmtako brandintą idėją – muzikos mokykla pertvarkyti į konservatoriją. 1933 m. vasario 7 d. Švietimo ministerijos įsaku Kauno valstybinė muzikos mokykla buvo uždaryta, o vietoj jos įsteigta Kauno konservatorija. Mokykla išsiliejo į konservatoriją, atitinkamai žemesniam kursus. 1945 m. ji vėl atgavo savarankiškumą, o po ilgamečio mokyklos ir konservatorijos direktoriaus mirties gavo garbingą Juozo Gruodžio muzikos mokyklos vardą, kartu ir dvasinį testamentą – puoselėti J. Naujalo prakticas, J. Gruodžio tėsiamas tradicijas, perduoti jas iš kartos į kartą.

Keitėsi laikai, keitėsi valdžios, įvairios švietimo reformos keitė mokyklos pavadinimus: muzikos technikumas, aukštesnioji muzikos mokykla, nuo 1993 m. – Kauno Juozo Gruodžio konservatorija, iki 2006 m. turėjusi aukštesniosios mokyklos statusą.

Šiandien pirmoji Lietuvos muzikos mokykla – Juozo Gruodžio konservatorija – peržengė 90 metų slenkštį. Jos raidos kelią norisi pa-

lyginti su medžiu, kuris iš liauno želenėlio išauga į galtingą ažuolą. Turbūt nė viena mokykla nėra po savo stogu suvienijusi tiek šviesių asmenybių: J. Naujalis, J. Gruodis, K.V. Banaitis, V. Bacevičius, V. Jakubėnas, J. Kačinskas, J. Karnavicius, B. ir A. Dvarionai, N. Martinonis, vėliau E. ir K. Matiukai, M. Alšlebenaitė, A. Daunoras, E. Martinoniene, A. Barniškis, E. Ragulskienė. Dabartinių pedagogų branduolių sudaro buvę konservatorijos auklėtiniai, o jų priešakyje – visų mylimi ir gerbiami mokytojai D. Vaitkutė, S. Visockas ir mokyklos bibliotekos vedėja A. Baluškytė.

Daugelis konservatorijos absolventų tapo žinomais Lietuvos (ir netik) kultūros žmonėmis: V. Landsbergis, A. Ambrasas, A. Arminas, A. Jozénas, A. Blūsius, A. Mišeikis, G. Kuprevičius, F. Latėnas, D. Kairaitė, G. Kėvišas, I. Milkevičiūtė, V. Urmanavičiūtė, E. Montvydas, R. Novikaitė ir daugelis kitų.

Paskutinę rugsėjo savaitę konservatorijos bendruomenės gyvenimasis priminė dūzgiantį bičių avili. Iprastą gyvenimo ritmą greitino augantis laukiamos šventės jaudulys, pa-

Buvę Kauno Juozo Gruodžio konservatorijos direktoriai V. Blūsius, V. Balčiūnas, P. Gabalė, V. Pliskus (iš kairės į dešinę)

ruošiamieji darbai ir koncertų maratonas. Ižanginis rugsėjo 24 d. koncertas prasidėjo koncertų salės ir restauruotų vargonų pristatymu Kauno visuomenei. Po remonto duris atvėrusi salė kiekvieną vakarą kvietė klausytojus į akordeono, liaudies instrumentų, estrados ir džiazo, choro dirigavimo, dainavimo, pučiamųjų, styginių instrumentų ir fortepijono skyrių koncertus, kuriuose dalyvavo esami ir buvę skyrių auklėtiniai. Visus koncertus jungė direktoriaus K. Bliujaus sveikinamasis žodis, trumpai nušviečiantis susitikimo intenciją.

Spalio 1-ają ivyko respublikinė konferencija tema „Kauno Juozo Gruodžio konservatorijos raida, pasiekimai, ateities vizijos“. Sveikinimo žodžiai konferenciją pradėjo profesorius A. Ambrasas. Jis ap-

žvelgė į Kauno valstybinės muzikos mokyklos raidą, sudėdamas kertinius akcentus jos transformacijos momentais. Konservatorijos direktorius K. Bliujuas pasidalino dabarties problemomis ir ateities vizijomis. Konferencijoje pranešimus skaitė D. Petruskaitė, A. Kubiliūnas, R. Astrauskas, Juozo Naujalius muzikos gimnazijos ir Juozo Gruodžio konservatorijos mokytojai.

Spalio 2 d. Kauno valstybinėje filharmonijoje įvyko iškilmingas koncertas, kuriame dalyvavo dabartiniai ir buvę Juozo Gruodžio konservatorijos auklėtiniai, Kauno simfoninius orkestras. Muzika kaitaliojosi su Seimo, Vyriausybės, muzikos mokyklų atstovų sveikinimais ir linkėjimais susitikti minint šimtias Kauno Juozo Gruodžio konservatorijos metines.

Teatro nualinti

ATKELTA IŠ 1 PSL.

vavimas neįsivaizduojamas be drąsių kūrybinių permainų. Ir pradėjo jas įgyvendinti kviesdamas novatoriškus rusų režisierius ir užsienio meistrus. Šiame teatre šalia V. Fokino dirba lietuvių publikai pažįstamas Andrejus Mogučius, prieš kelerius metus Čechovo „Žuvėdram“ čia pastatė lenkų teatro korifėjus Krystianas Lupa. Valerijaus Fokino kūrybinės programos prioritetas – novatoriškos klasikos interpretacijos – susilaikė didelio publikos dėmesio, ir dar nesenai konservatyviausias Sankt Peterburgo teatras tapo viena gyviausių miesto kultūros vietų.

Koršunovo „Užsispyrėlės sutramdymo“ ištakos – jo „Vasarvidžio nakties sapnas“. Abu spektaklius sieja teatro kūrybos svaigulys. Tačiau yra esminiu skirtumą. „Užsispyrėlės sutramdymas“ atsirado po „Hamleto“, kuriamo Koršunovas siekė paversti teatrą „pelékaučiai“ patiemis jo kūrėjams. Būtent „Hamleto“ režisierius papandė išsiblaivyt nuo teatro ir suvokti tapatybę, paslėptą po vaidmenų kaukėmis. „Užsispyrėlės sutramdymas“ yra šio proceso tēsinys pasitelkus kitokio žanro Shakespeare'o dramaturgiją.

Koršunovas vaizdžiai atskiria dvi Shakespeare'o pjesės puses – žaidimą ir tikrovę. Pastarają įtinkinā girtuoklis Slajus, ne savo noru patekęs į teatro verpetą. Koršunovas šiam personažui skiria ypatingą dėmesį. Jis atstovauja žiūrovui ir yra viso teatinio žaidimo veidrodis. Žiūrovui iškart pristatomos tokio žaidimo taisyklės.

Spektaklio pradžioje Slajų vaidinantis aktorių pasirodo scenoje be jokio vaidmens ir pasakoja tikrą savo nelaimingos meilės istoriją. Bandalus gyvenimiškas siuzetas apie pabėgiusią „nesutramdytą“ mylimają vienens juokina, o kitus piktina. Maskvoje rodytame spektaklyje kai kurie žiūrovai garsiai priekaištavo dėl Shakespeare'o teksto iškraipymo, o Slajų vaidinantis aktorių jiems atsakinėjo neįškodamas žodžių kišenėje... Gyva publikos reakcija davė spektakliui tikisių nesuvaidintos tikrovės akimirku.

Koršunovo „Užsispyrėlės sutramdymo“ veiksmo vieta yra išvirkščias teatro pasaulis. Režisierius, padedamas dailininkės Jūratės Paulėkaitės, atkūrė Aleksandros teatro užkulisius kaip kultūrinės partities sandėlį. Scenoje be jokios tvarkos suversti jos eksponatai priemonės kapines ir apeliuoja į žiūrovo atmintį. Pasitelkus skirtingu epochų ženklus siekiama atgaivinti mirusią teatro materiją ir apčiupti teatrinių kūrybos prasmę.

Spektaklyje naudojami skirtingu vaidmenų kūrimo būdai. Iš pradžių avanscenejo stovintys manekenai, aprengti Renesanso epochos teatrinių kostiumais, tampa aktorių vaidybos išrankiai, panašiai kaip obliuotos lento „Vasarvidžio nakties sapne“. Juodus triko vilkintys aktoriai, įkiše rankas į kostiumų ranko-

ves, gestais bei intonacijomis kuria charakterius. Petručijui ir Katarinai leidžiama „atsiskirti“ nuo savo kostiumų (charakterių). Šitaip pabrėžiama, kad jie vaidina šiuolaikinius jaunuolius, tarsi atkeliausius iš pirmojo Slajaus pasakojimo, o juos supantis rekvizitas tampa nereikalingu teatro luobu. Spektaklio pabaigoje vieni aktoriai iškilmingai pasirodo žiū-

Thomo Ostermeierio požiūriis į teatrą kitoks, bet argumentų jis taip pat randa Shakespeare'o kūryboje. Jo „Hamleto“ veiksmo vieta tapęs teatras vaizduojamas kitaip nei Koršunovo „Hamlete“ ir „Užsispyrėlės sutramdyme“. Koršunovui teatras prilygsta nuodams, kurie gali ir žudyti, ir gydyti, o Ostermeieris neturi iliuzijų dėl gydomojo jo povei-

to maisto patiekalais. Jis kartais išvažiuoja į scenos vidurį ir tada už jo susėdė Elsinoro valdovai tampa panašūs į visuomenės elito teatro lėles. Avanscenejo – tikros žemės krūva. Spektaklio pradžioje ant jos užkeltais Hamleto tévo karstas.

Pirmais „Hamleto“ scena jėis į šiuolaikinės šekspyriados istoriją. Hamleto tévo laidotuvės. Kukli procesija santūriai laukia ceremonijos pabaigos. Šalia kapo duobės aktorių su gumine žarna purška vandenį, vaizduodamas lietu. Žemė virsta purvu. Gavęs ženkla, duobakas stumia karstą į duobę, tačiau šis krenta į ją stačias. Iš paskos grūva ir duobakas, ropšiasi, stengiasi atlkti savo darbą, bet vėl atsiduria duobėje su iš jos styrančiu karstu... Niekas, net vėlesnis tévo šméklos pasiodymas nepriplysta tokių laidotuvų košmarui. Ši scena yra spektaklio raktas. Ostermeieris atmetia mistines „Hamleto“ prasmes ir susirina pjesės problematiką, tačiau jis mąsto kaip realistas, išmokęs absurdistų, pirmiausia Samuelio Becketto, pamokas.

Ostermeierio „Hamleto“ nėra anapusinio pasaulio, o už švytinčio varjetė fasado slipy kraupi tuštuma, įkūnijanti visuomenę valdančius instinktus ir mirties baimę. Režisierius rūpi apnuoginti šią tuštumą ir parodysti jos įtaką visiems personažams. Jo interpretacijoje ir Klaudijaus veidmainiškos kalbos, ir Hamleto maištingi šukiai kyla iš tos pačios tuštumos baimės. Todėl Hamleto kerštas už tévo nužudymą sykiu kilnus ir banalus. Eidingeriui pavyksta itin organiškai pertekti šį dvilypumą. Jo Hamletas – apkūnus dramblotas suaugęs vaikas, nesiskiriantis su alaus skardine. Prieš pelėkautų sceną, besiruošdamas pati vaidinti karaliui, Hamletas nusiima specialų jo kūno formas stambinančią korsetą. Šitaip Ostermeieris persi mintį, jog Hamletas yra toks pat vaidmuo, kaip ir visi kiti. Skirtumas toks, kad savo vaidmeniu jis demaskuoja visuotinio teatro tuštumą.

Ostermeierio spektaklyje Hamletas vaidina pamišimą, kai prostraciją keičia atviras agresyvumas. Jo vaidmuo yra kaip psychinio ligonio, suvokiančio savo ligą, pagalbos šauksmas. Atvirkščiai užsivožęs tévo karūną, Hamletas tai sustingsta lyg ištiktas stabo ir bereikšmuo žvilgsniu stebi aplinką, tai svirduliuoja ieškodamas kokios nors atramos, tai siautėja ir dažuose iškaukia ap linkui. Hamletas kaip žaislą tampa paskui save sunkiai pakeliamą viduramžišką kalaviją, o finale stoja į dvikovą su Laertu laikydamas plastikinę šakutę. Tačiau ką bevaidintų. Eidingero personažas yra nuosekliai pasirinkęs pamisėlio vaidmenį kaip vienintelį būdą apsiginti nuo pasaulio. Jo pamišimas keilia ir gailestį, ir pasibaurėjimą. Kenčiantis netektį Hamletas gali kristi be sąmonės ant tévo kapo, o vėliau ant to paties kapo nublokšti Ofeliją ir išcidamas nusispauti. I

supaprastintus Shakespeare'o tekstu (pjesę vertė ir adaptavo Marius von Mayenburgas) jis įterpia šnekamają gatvės kalbą, neieškodamas savo pamimamą išreiškiančių žodžių kisenėje. Kartais jis atsiriboja nuo vaidmens ir viskai stebi lyg režisierius arba pro nedidelę vaidzo kamę išižiūri į personažų kaukes, tikriausiai mėgindamas pamatyti ju veidus.

Rutuliojantis veiksmui susidaro išpūdis, kad ne Hamletas spendžia pelėkautus Elsinoro valdovams, bet šie tai daro pačiam Hamletui, nuolat keisdami vaidmenų kaukes ir štaip vespdamai jį iš proto. Šiuolaikinio elito Elsinoras yra nejveikiamas, ir tai suvokusio Hamleto monologas „Būti ar nebūti“ yra ne apie tai, kautis su juo ar ne, bet apie tai, kaip išlikti žmogumi ir nebijo mirties. Todėl spektaklyje šis klausimas užduodamas ne kartą. Bet kad ir kaip Hamletas drąsintų save, mirties artumas jį neišvengiamai paverčia balīu, ir su Laertu jis iš paskutinių kaunasi už savo gyvybę. Finale švintinti varjetė uždanga nušluoja visą triukšmingą Elsinorą, ir Eidingero Hamletas, likę vienas ant avансenos krašto, taria „Toliau – tyla“ višiskai kitaip negu iki tol kalbėjo, šaukė, švokštė – baikščiai, bet su palengvėjimu. Iškalbingai skiriasi Ostermeierio ir Koršunovo „Hamletų“ finalai. Koršunovo Hamleto išėjimas anapus reiškia susitaikymą su savo tévais ir atleidimą, savo ruožtu Ostermeieris Hamleto mirčiai suteikia išsigelbėjimo nuo visų iš visko prasmę.

Laisvai interpretuodamas Shakespeare'ą, Ostermeieris traktuoja „Hamletą“ kaip kino scenarijų. Turbūt neatsitiktinai spektaklis kelia asociacijas su Thomo Vinterbergo „Svente“ bei Lars von Trierio „Idiotais“, o režisierius neslepia simpatijų „Dogmos“ kino estetikai. Ir jis nėra vienės. Naujoji teatro režisierų karta, matydamai, kad teatras nebegali vien savo priemonėmis atskleisti pasikeitusio gyvenimo tiesos, pradėjo ieškoti priemonių kituose menuose ir daugiausiai kine. Jų panaudojimas gali reikšti teatro kapituliaciją prieš kitus menus, o gali liudyti jo gyvybingumą. Viskas priklauso nuo režisieriaus kūrybiškumo ir siekio praturtinti paties teatro galimybes perteikiant šiandieninio žmogaus jautrumą ir tiesos pojūtį.

Shakespeare'as naujosios kartos Europos režisierų kūryboje – atskira dėmesio verta tema. Ją analizuojant verta prisiminti Krzysztofo Warlikowskio, Grzegorzo Jarzyńskiego, Árpádo Schillingo pastatymus, kurios sieja ne tik šiuolaikinio individualio ir pasirinkės pamisėlio apmasytymai. Shakespeare'as yra naujosios kartos kūrėjų sajungininkas, jieems ieškant atsakymų į klausimus apie teatro paskirtį, tradicijų gyvybingumą ir vietą šiuolaikinėje kultūroje. Ir todėl jis tampa jų amžininku.

„Hamletas“, rež. T. Ostermeier

rovams su kostiumais. Tokioje transformacijoje glūdi pagrindinė spektaklio mintis – teatro sutaiyimas su tikrove.

Apsvaigės nuo teatinės fiestos atlapaširdis Slajus tampa panašus į kūdikį. Pabaigoje jis tarsi išblaivėja ir subrėsta. Tačiau spektaklio metu Slajus paskęsta jo verpete. Scenoje vyraujanti siautulio atmosfera verčia jį, kaip ir žiūrovą, ne galvoti, o megautis reginiu. Todėl neaišku, kodėl Slajus finale išblaivėja. Ne iki galo susietos ir kitos prasmės. Antai „užsispyrėlė“ Katarina iš pradžių, kaip ir Slajus, nesuprantą, koks žaidimas su ja žaidžiamas. Abu šie personažai yra savotiški skirtingu teatro ir tikrovės pasaulių antrininkai. Tačiau tai paaikškėja tik finale, o visą spektaklį jie veikia vienu metu.

Katarina vaidina užsispyrėlę, kol Petručijus, kaip talentinges režisierius, nepagauna jos prigimties į „spastus“. Šia prasmę Koršunovas suteikia Petručijui savo Hamleto galiu (beje, Petručijų vaidinantis Dmitrijus Lysenkovas sukūrė Hamleto vaidmenį naujausiai Fokino pastatyme). Liovusis vaidinti užsispyrėlę, Katarina tampa išminties įsikūnijimu. Ji ne šiaip paklūsta vyrui, bet tampa jo valdove. Finale pasirodžiusi su išpūdinga Renesanso epochos suknelia, Katarina primena drugelį, gimusį iš neįsivaizdaus kono, ir Petručijus klaupiasi prieš ją netekęs žado.

Nepaisant kai kurių spektaklio nelygumų, Koršunovui pavyko netik sukurty rusų publikai smagų reginį, bet ir pamokytį ją išminties. Po teatralizu vaidinimo anturažu slypi mintis apie žmogaus tapsmą per kūrybą, o tiksliau – jo iniciaciją per teatrą. Būtent šią temą Koršunovas nuosekliai plėtoja su Shakespeare'o pagalba, giliandomasis į teatrinių kūrybos prasmę.

Teatras jam yra šiuolaikinės vi suomenės ydų mašina. Jos neįmanoma sustabdyti, iš jos galima tik „išlipti“ tapus kitokiam nei visi keleiviai.

Kitonišumas ankstyvuojuose Ostermeierio ir Koršunovo spektakliuose pagal šiuolaikinę dramaturgiją buvo iššūkis visuomenės normoms, paremtas kitokiu jų naujuoju herojų jautrumu ir tiesos pojūčiu. Tada atrodė, kad tai gali pakeisti visuomenę. Ilgainiui paaikškėjo, kad pakeisti nieko neįmanoma. Vakarykščiai Koršunovo ir Ostermeierio maištininkai, praradę iliuzijas pataisyti „išnirusių pasaulių“, dabar sprendžia klausimą – kaip išlikti žmonėmis. Tai demonstruoja „Hamleto“ pastatymai, sukurti beveik vienu metu.

Nors abu Hamletai yra skirtiniai, tačiau kažkas giliuminio juos sieja. Vienas pasineria į kūrybą, kad neprasigertų ir neįprotėtų, o kitas virsta pamisėliu, kad galėtų išgyventi šiandieniniame Elsinore. Abu jie idealistai, anksti suvokę savo pralaimėjimą ir iš paskutinių siekiant yra išrėkti tiesą apie juos supantį pasaulį. Ir išeina jie vieni, nepalikdami savo vicių horacijų.

Ostermeierio spektaklyje visus „Hamleto“ personažus vaidina šeši aktoriai. Vieni jie, išskyrus Hamleto atlikėją Larsą Eidingerį, turi po ketis vaidmenis. Jau nestebina, kad Klaudijus ir šmékla vaidina tas pats aktoriaus. Tačiau netikėtai atrodo, kai tos pačios aktorių vaidinama Getrūda virsta Ofelija ir atvirkščiai. Ostermeieris tam turi savų sumetimų. Jų domina socialinių kaukių teatras, vaizduojamas kaip šiuolaikinis varjetė. „Hamleto“ veiksmo vieta žymi ant scenos pastatytą speciali pakyla ir didelę švytinčią metalinių vielučių uždanga, tampa permato ekranu. Už jos – ilgas balta staltiese dengtas stalas su grei-

Širdimi į Lietuvą

Pagerbtas Anastazijos Tamošaitienės atminimas

Lijana Šatavičiūtė

Spalio 5 d. A. ir A. Tamošaičių galerijoje „Židinys“ Vilniuje buvo paminėtas išcivijos dailininkės ir liaudies meno puoselėtojos Anastazijos Mažčiaikės-Tamošaitienės (1910–1991) gimimo šimtmetis. Dailininkės vardas asocijuojasi su pirmaisiais lietuvių XX a. tekstilės žingsniais – tarpukario Lietuvoje Antanas ir Anastazija Tamošaičiai buvo bene vieninteliai profesionalių tekstilininkai, ne tik audę klimus, bet ir aktyviai dirbę pedagoginį bei švietėjišką darbą. Tamošaitienės plunksnai priskiriamos iki šiol vertės nepraradusios metodinės knygos „Mezgimas“ (1935), „Namie austi drabužiai“ (1937), „Mergaičių darbeliai“ (1937), „Mūsų rankdarbiai“ (1939). Dailininkės sukurti tautinių drabužių reprezentavo Lietuvą pasaulinėse parodose Paryžiuje (1937) ir Niujorke (1939) bei Pirmojoje tarptautinėje amatų parodoje Berlyne (1938). Tautinių kostiumų pasipuošusi Tamošaitienė Berlyno parodoje sėdo prie staklių ir demonstravo, kaip audžia lietuvių tautinius drabužius.

I Tamošaitienės šimtmečio paminėjimo popietė susirinko nemažas būrys jos indėlių lietuvių tautinė kultūrų vertinančių žmonių. Su dailininkės biografija ir nuveiktais darbais supažindino galerijos vedėja, Tamošaitienės dukterė Laimutė Lukoševičienė. Iš pasakojimo ryškėjo atkaklės ir tylios žemaitės portretas – darbštis ir nenuilstanti menininkė nesiveržė į viešumą, dirbo tyliai, dažnai buvo savo vyro sumanymų bendraautorė.

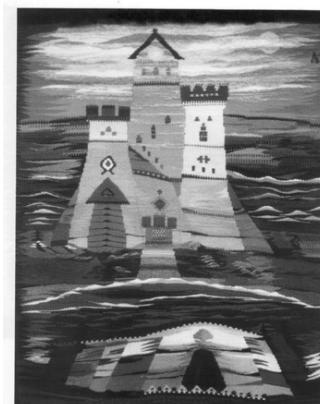
Muziejinkė Ramutė Raciūtė

pristatė net pusę metų galerijoje vykdytą jos koordinuotą projektą – pagal Tamošaičių surinktus autentiškus XIX a. drabužių pavyzdžius grūpės audėjų ir siuvinėtojų sukurtą Mažosios Lietuvos moters tautinio kostiumo komplektą. Tekstilininkė Jolanta Tubutytė pademonstravo savo jaunamartės apdarą – Tamošaičių galerijoje jos vedyboms išaustus žemaitės tautinius drabužius. Gal tekstilininkės pavyzdys įkvėps ir daugiau jaunuolių maininti aukso žiedus vilkint tautinius drabužius.

Buvo galima apžiūrėti jubiliejinę Tamošaitienės kūrių parodą, kurioje iškabinti gobelenai, tapybos ir grafikos darbai, liaudiškos stilistikos audiniai ir juostos. Susirinkusius linksmuo Vilniaus mokytojų namų žemaičių etnografinis ansamblis „Tyklė“.

Dailės pradmenis būsimoji menininkė įgijo privačioje Stasės Gudonytė-Bizokienės Moterų dailės darbų mokykloje Kaune, amato žinias tobulino Žemės ūkio rūmų audimo kursuose, studijuodama Švedijos teatro ir Austrijoje. Nuo 1935 m. darbavosi privačioje Tamosaičių kilimų dirbtuvėje Ažuolų Būdoje, o 1936 m. atidarė savo audimo kursus Kaune. Sunku surasti Lietuvos kampelių, kurio tarpukariu nebūtu aplankiusi Tamošaitienė mokydamas lietuvių tautinių kilimų parodos Kaune (1937 ir 1938).

Tamošaitienė kaip savita dailininkė ėmė reikštis baigiantis karui ir ankstyvuojančiu pokario laikotarpiu. 1948 m. lietuvių išcivijų parodoje Hanau (Vakarų Vokietija) ji eksponavo rištinį kilimą „Lietuvos tautinių šokiai“ (1946), pelniusį garbes apdovanojimą.

Anastazija Tamošaitienė. „Saulė rūmai“. 1980 m.

O 1946–1948 m. – audimo lektore Freiburge Vytauto Kazimiero Jonyno įsteigtose Dailės ir amatų mokykloje (École des Arts et Métiers).

Gyvendama Lietuvoje A. Tamošaitienė garsėjo kaip naginga audėja, tautinių drabužių stilizuotoja ir kūrėja, bet ne profesionaliai dailininkė. Pačios Tamošaitienės žodžiai tariant, jos originaliai kūryba prasidėjo 1932 m. rengiant lietuvių kultūros centro – Lietuvos tautodailės instituto veikla: vasaros metu veikė išvairių sričių lietuvių dailės kursai, sodybos galerijoje buvo organizuojami kursantų darbų ir pačių Tamošaičių kūrių parodos. Ypatingomis progomis iš skrynių ir stalčių buvo traukiami vertingiausiai tekstilės dirbiniai iš gausaus Tamošaičių lietuvių tautinių kilimų rinkinio. To paties, kuris dabar saugomas Vilniuje, Tamošaičių galerijoje „Židinys“.

Dailininkai Kanadoje išleido knygas anglų kalba „Lithuanian National Costume“ („Lietuvos tautinių drabužiai“, 1979) ir „Lithuanian Sashes“ („Lietuvos juostos“, 1986). Toli nuo miesto triukšmo, gamtos apsuptyje, abu dailininkai inten-

syviai kūrė, dalyvavo parodose. Tamošaitienė audė juostas ir liaudiško stiliums audinius tautiniams kostiumams. Kiekviena išcivijos lietuvių laikė garbe turėti Tamošaitienės išaustus tautinius drabužius. Kartu dailininkė audė rištinius klimus ir gobelenus, tapė, piešė. Jos talentas išaugo, suvito naujomis spalvomis. Dailininkės sukurti gobelenai patraukė ir užsienio tyrinėtojų dėmesį – buvo įtrauktai į Francisco Paulo Thomsono leidinį „Tapestry. Mirror of History“ („Gobelenai. Istorių veidrodis“).

Liaudišku stiliumi įrengta Tamošaičių sodyba ne vieną dešimtmetį buvo tikras lietuvių meno puoselėjimo centras ne tik Kanadoje, bet ir visoje Šiaurės Amerikoje. Ne veltui dailininkai buvo vadimami neoficialiai Lietuvos Respublikos kultūros ambasadoriais Kanadoje. Čia buvo įkurtas audimo dailės studija, kurioje darbavosi abu sutuoktiniai, nuo 1977 m. joje virė Tamošaitienės iniciatyva įkurto lietuvių kultūros centro – Lietuvos tautodailės instituto veikla: vasaros metu veikė išvairių sričių lietuvių dailės kursai, sodybos galerijoje buvo organizuojami kursantų darbų ir pačių Tamošaičių kūrių parodos. Ypatingomis progomis iš skrynių ir stalčių buvo traukiami vertingiausiai tekstilės dirbiniai iš gausaus Tamošaičių lietuvių tautinių kilimų rinkinio. To paties, kuris dabar saugomas Vilniuje, Tamošaičių galerijoje „Židinys“.

Dailininkai Kanadoje išleido knygas anglų kalba „Lithuanian National Costume“ („Lietuvos tautinių drabužiai“, 1979) ir „Lithuanian Sashes“ („Lietuvos juostos“, 1986).

Toli nuo miesto triukšmo, gamtos apsuptyje, abu dailininkai inten-

syviai kūrė, dalyvavo parodose. Tamošaitienė audė juostas ir liaudiško stiliums audinius tautiniams kostiumams. Kiekviena išcivijos lietuvių laikė garbe turėti Tamošaitienės išaustus tautinius drabužius. Kartu dailininkė audė rištinius klimus ir gobelenus, tapė, piešė. Jos talentas išaugo, suvito naujomis spalvomis. Dailininkės sukurti gobelenai patraukė ir užsienio tyrinėtojų dėmesį – buvo įtrauktai į Francisco Paulo Thomsono leidinį „Tapestry. Mirror of History“ („Gobelenai. Istorių veidrodis“).

Nuo 7-ojo dešimtmecio Tamošaitienės kūrybos stilistika mažai kito. „Neįsijungiu nei į kokią dailės srovę – aiškinė 1963 m. ji žurnale „Lietuvos dienos“. – Man patinka šių dienų dailė, jos kryptys duoda dailinkui daug laisvės.“ Menininkai buvo nesvetimas improvizacinius pradas, dažnai jি dirbo intuityviai, spontaniškai. Jos kūrybą veikė abstraktus ekspresionizmas – vėlyvojo modernizmo kryptis, propagavusi autoriaus būseną spontanišką išsiliejimą abstrakčia forma. Visa, ką Tamošaitienė buvo perėmusi iš tarptautinių judėjimų, tapo jos savastimi, o Lietuva buvo nuolatinė menininkės įkvėpėja.

Perfrazuojant „Santaros-Šviesos“ šūkį dirbtis atsigréžus „veidu į Lietuvą“, Tamošaitienės veiklą ir kūrybą apibūdinčia kaip nukreiptą „širdimi į Lietuvą“. Savo darbais ji daug prisidėjo prie tautiškumo išsaugojimo išcivijoje.

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ (Dominikonų g. 15, Vilnius) veikia trečadieniais–ketvirtadieniais 12–18 val., šeštadieniais 12–16 val.

Piešiniai ir du televizoriai

Paroda „Independent Drawing Gig Nr. 6“. Atidarymas

Žygimantas Augustinas

Jau prieš kelias dienas suplanavau eiti į „Independent Drawing Gig Nr. 6“ parodos atidarymą, net „Facebook“ e „pažymėjau“, „dalyvaušiu“ (paprastai apsirobo „galbūt“). Tikrindamas el. paštą randu net 4 priminimus, taip pat ir Vytenio Jančiūno laiškelį iš JAV, kuriamo sakoma, kad ten bus ir jo piešinių. Iš viso sprendžiant – reikia eiti.

Paroda vyksta „Fluxus ministerijoje“. Patinka man ta stebuklinga išstaiga kur telpa studentai ir žvaigždės. Pavadinčiau ją „SemiUnderground“ – pusiau pogrindžiu.

Truputį po šeštos valandos buvusių ministerijos kabinetai, dabar salės, vis dar apytuščiai, žmonės renkasi iš lėto. Po tris, keturis, penkis kartus apžiūrius visus darbus, nes nėra kur dėti, laukiu koncerto. Evaldas Jansas siūlo pakalbėti video-reportažui, atsisakau. Vėliau pavy-

džiai stebiu, kaip Konstantinas Bogdanas šmaikštua prieš kamerą, ir susimąstau, ką galėčiau pasakyti apie parodą.

Labai patiko Dainiaus Liškevičiaus piešinių. Esu pats buvęs tokiose situacijose, kokios pavaizduotas jo piešiniuose, jausmas lygiai tok pat, kaip ir žiūrint į tuos darbus. Seniai žinojau, kad Liškevičius geras menininkas. Gintarui Makarevičiui svarbios akys, jau kelintoje parodoje matau jo pieštą kažkokio žmogelio veidą „su žvilgsniu“, šiekartas veidas geltonas. Žavūs ir mieli Saros Louise Tucker (USA) pieno pakeliai, bet mėgautis trukdo už nugaros raiškių angliskai kalbantį televizorių. Kick toliau kabo hipnotizuojančios kaukolės, Michielo van Soesto (Nyderlandai) nupieštos raudonu, žaliu ir melynu tušinukais, suprask RGB (spalvinis modelis, naudojamas televizoriuose. Visos spalvos gaunamos maišant raudo-

ną, žalią ir mėlyną šviesos pluoštus) spalvomis, megdžiojant mirguliuojantį TV monitorių. Gal ir gerai, kad Georges’as Seruat turi sekėjų. Lino Jablonskio piešinyje šmékšteli elegantiška mergina su akiniais. Du rūkantys Johano Gustavsson piešti tipelai primena prie mokyklų stovinuojančius jaunuolius. Netoli kabo įremintas Bogdano sertifikatas, suteikiantis labai įmantrias teises to sertifikato turėtojui. Dar yra keletas Rūtos Songailaitės nuotraukų, kuriose jamžinti Mikalojaus Konstantino Čiurlionio menų mokykloje piešti darbai, gražu, bet jų keliama nuotaika disonuoja su dar vienu angliskai rékaujančiu televizoriumi. Panašu, kad ši tiekvičiantys ir triukšmą keliantys agregatai yra ryškus trukdis šioje parodoje. Bandžiau žiūrėti, ką jie rodo, – nieko gero.

Galiausiai prisirinko žmonių, išsiplės vyno mandagiai pabendrauju su kolegomis. Prasideda indie stiliums muzikos koncertas – labai tintantis prie aplinkos ir parodos. Janas užsidega šviesą filmuodamas grojančiuosius, kiti nori ją užgesinti. Būgnais groja mergina, pagrojusi vieną iš būgnų išsidėja į krepšį ir išeina. Nusprendžiu – visa tai reikėtu aprašyti.

Važiuodamas autobusu, mintyse apibendrinu: bene visi parodoje dalyvaujantys menininkai visiškai nedemonstruoja gebėjimą gerai piešti. Per amžius piešinio istorijoje sukaupta patirtis jiems atrodo nesvarbi. Vis dėlto šios parodos piešėjams, regis, rūpi tai, kas domina daugumą žmonių: seksas, maistas, socialinis gyvenimas ir pan. Parodos dalyviai „šoka, kaip moka“, ir tie, kurie tai daro nuoširdžiai, mane įtikina. Parodos ekspozicija irgi žavi savo nepretenzinga estetika, vieta ir nuotaika taip pat gera. Bet šio bei to trūksta – kelių piešinių,

atlirkū žmogaus, kuris ilgai mokėsi piešti (gal, pvz., Mindaugo Lukošaitė?). Tada paroda tikrai būtų „Independent“ (nepriklausoma) nuo įtartino neformalumo, kuris kažkodel Lietuvoje siejamas su šiuolaikių menu. Keletas darbų, kuriuos būtų galima ilgai apžiūrinėti, pagerintų vaizdą. Gal tada ir žmonės atitinkamai gerokai prieš koncertą, kad spėtų pasigrožeti piešiniams... ir ne reikėtų parodos gyvinti nesaikingą triukšmą keliančiais televizoriais... ir cinizmo būtų mažiau... Šiaip paroda, kaip įvykis, verta dėmesio, rekomenduoju ją tiems (turbūt reikės laukti kitų metų, nes piešinio susijimai vyksta tik vieną dieną), kurie ieško kūrybos apraiškų, o ne „gražių“ darbų.

Laisvo piešinio paroda „Independent Drawing Gig Nr. 6“ įvyko spalio 8 d. „Fluxus ministerijos“ 4 aukštė

Apie normalybę, tėvus ir teroristus

Pokalbis pagal parodos „Lietuvos dailė 2000–2010: dešimt metų“ katalogo tekstą „Apie post-posovietinį meną, menininkus ir žiūrovus“

Monika Krikštopaitė: Norėčiau pradėti mūsų pokalbij vienu kasdienio gyvenimo pastebėjimu. Gaminu vakarienę savo namuose Dubajuje, fone BBC televizijos vakaro žinios (tikras atsitikimas). Staiga girdžiu: „Lietuvos Prezidentas Rolandas Pakšas po apkaltos proceso nušalintas. Toks atvejis Europos šalyse yra pirmas.“ Mano kambario draugės klausia: „Monika, tai šta tavo šalis?“. Bandžiau jas įtikinti, kad tai nėra normalu, retai pasitai ko. Tačiau jos tik mandagiai linkčiojo. Dabar didžiuojosi, kad mūsų prezidentė yra moteris. Be abejos, svarbiausia tai, kad ji – savo srities specialistė ir kelia pasitikėjimą. Mano supratimu, šie du pavyzdžiai rodo, kad Lietuvai būdingas tam tikras *svingo* elementas tarp kraštutinumų. Kažką panašaus jaučiu ir galvoda ma apie Šiuolaikinio meno centro veiklą – tai tampa savos chebrytės klubeliu, tai rodo Redą Diržą, tai vėl – siunčia tos chebrytės atstovą Darių Mikšį į Venecijos bienalę... Ar su tikumete, kad „normalybė“ gali būti tinkamas terminas nusakyti pastarojo dešimtmečio ūkių meno Lietuvoje *modus vivendi*?

Kestutis Šapoka: Norėjau visa tai tiesiog stebėti iš šalies, per saugų ir patogų atstumą ir nekvartinti sau galvos visomis tomis peripetijomis, bet, Monika, vis tiek sugebėjai išprovokuoti, įvelti.

Sakai, siunčia savo chebrytės atstovą... Puiku. Tegul žmogus nuvažiuoja į Veneciją, pamatys kanalus, gondolas. Nors Darius Mikšys – tai tik vardas ir pavardė, fikcija – Raimundo Malašausko kartu su Valentiniu Klimausku (pasiskolinu sparnuotą frazę) išperstas „debesėlis“ (neabejoju, kad jam bus sukurtas labai solidus institucinis, „bienalinis“ apvalkalas).

Jurga Barilaitė. Kadrai iš videoperformanso „Būtinoji gintis“. 2001 m.

ŠMC dešimtmečio parodoje eksponuojamos Akvilės Anglickaitės ir Ugniaus Gelgudos fotografijos, kurias cenzūravo valstybinės ir kultūrinės įstaigos. Tačiau čia nėra Artūro Railos darbo „Mes arba niekas“, kurį cenzūravo ŠMC. Meninas prasidėda ten, kur baigiasi normos. Didžioji ūkių meno institucija yra taip toli pažengusi ir taip aplenkusi provincialų Lietuvos laiką, kad mes tiesiog dar neperprantame jų šventėjiškos veiklos užmojų ir vertės. Tai gali būti ir tiesa.

Laima Kreivytė: Keistas klausimas. Toji „normalybė“, matyt, vi suomet yra tik siekiamybė. Tiesiog „normalumo“ diskursas iš kultūrinės ir socialinės srities persikelė į politikos ir seksualumo. Dešimtojo dešimtmečio „norma“ buvo siekiamybė, o 2000–2010 m. kalbama apie nukrypimus nuo normos. Tačiau bet koks ryškesnis „nenormalumas“ tampa cenzūros objektu.

Jurga Juodytė ir Saulius Leonavičius. „Ir Kaune galima gyventi“. 2007 m.

dradarbiavimas, dokumentalumas, fikcijos (ypač tai aktualu pačiam ŠMC), institucinė kritika. Tačiau po strategijų skėčiais atsirađę ir neatdiradę menininkai ir kūrinių gali kelti diskusijas. Džiaugiausiai atradusi pagaliau beveik deramai pristaitytą Kostą Bogdaną apropiacijų skiltyje, tačiau bendradarbiavimo dalis, regis, skirta labiausiai pačiam ŠMC. Nieko keisto, juk Kestutis Kuizinas (ŠMC direktorius) kažkieji bloge perskaitė, kad kažkas paaiškilo ŠMC... O jums ar nieko nepritrūko ekspozicijoje?

L. K.: Trūkumas reikia ne vardyti, o pildyti. Tiesiogiai arba alternatyviu būdu. Nėra parodos be trūkumų, ypač kai reikia sutalpinti dešimtmetį meno į vis mažėjančias ŠMC erdvės. Kiekvienam sutiktam šioje parodoje kažko trūksta – net patiemis jos rengėjams. Filosofiškai žvelgiant, žmogaus gyvenimas suręstas iš trūkumų – stokos ir geismo, kaip pasakyta Arūnas Sverdielas. Gal tos kupiūruotos vietos ir yra įdomiausios? Anoniminėje katalogo įžangoje pareiškiama, kad šios parodos tikslas nėra „žiūrovui patiekti kiek įmanoma išsamesnį pastaruų dešimties metų vietinio meno raidos vaizdą“. Kuratoriai turi teisę pasirinkti jiems aktualius metodus ir probleminius aspektus. Parodos rengimo ir interpretavimo būdų yra begalės, tačiau dešimtmečio parodos (kaip kokios tarybinio meno dekados) neišvengiamai atsiduria istorijos (per)rašymo ir apžvalginų parodų kontekste. Tai aiškiai pasako pavadinimas „Lietuvos dailė 2000–2010“. Taigi formulujant konceptijas ir darant atranką subjektyvioms ižvalgos turėtų sinchronizuoti su „laiko dvasia“ – net tik ta, kokią jutau aš, bet ir ta, kurią fiksavo spauda, knygos, diskusijos. Man keista, kad šioje parodoje nėra Jurgos Barilaitės – vienos įdomiausiai tapybos, videomeno, kūno ir garsos ribas tyrinėjančių menininkų, kurios darbai tapo įvykiais, apie kuriuos rašė svarbiausi kultūros leidiniai ir analizavo įtakingiausi kritikai. Alfonsas Andriuškevičius, ap-

tardamas tapybos trienalę, rašo tik apie Barilaitės darbą „Būtinoji gintis“. Perrašo savo ankstesnį tekstą, skirtą R.P. Vaitiekūnui. Barilaitės bokštas nokautuoja lietuvišką tapybos tradiciją. Bet ne tik. Man regis, kai kurie autorai nepateko tiesiog dėl senoviško jų darbų skirstymo į „tapybinius“, „tekstilinius“ ar „graffinius“, užuot akcentavus menines strategijas (su Bojana Pejič suskaičiavome 11 kūrinių, kur naudoja mas bokštas) etc.

M. K.: Idomi pasirodė parodos skiltis „Institucinė kritika“, bet joje surinkti kūrinių, kurie kritikuoja *tas kitas* institucijas. Tai suteikė progą net „Coolturistems“ pakliūti į dešimtmečio rėmą, nes kritikavo kitur ir kitą. Kaip Dievą myliu, galėčiau pripildyti ištisą salę kūrinių, tiesiogiai ar netiesiogiai kritikavusiu ŠMC veiklą. Juolab kad yra net suformuluotas kiek pavėluotas siekis – atskiratyt monopolisto vaidmens. Ekspozicijoje radau tik Juozo Laivio darbelį (vis rodomą, matyt, todėl nuspresta, kad jis ne-pakeičiamas) apie egzaltuotą Parodų rūmų (anksčiau taip vadinosi ŠMC) šlovinių. Geriau būtų parodė jo nuotrauką „Kestučio Kuizino plaukas“, Redo Diržio „Užpildo manifestą“. Būtų labai tikės ir kūrinių „Alma Skersytė Nacionalinėje dailės galerijoje“ – juk Lolita Jablonskiene kataloge kalba beveik vien apie NDG (naują institucionalizavimosi svajonių objekta). Deimantas Narkevičius, žinoma, yra neatskiriamas ŠMC kūno koja, nes pats save vis kuravo į visas įmanomas parodas, bet ar jo filmas „Scena“ yra kritika, abejoku. Manau, tai kaip vi suomet yra kažkas „daugiau“, tiksliau, abstraktus giluminis nepasitenkinimas, o paprastai sa-kant – mizantropija.

K. Š.: Deimanats Narkevičius yra mūsų laikų Vincas Dilkas. Na, jei ne Dilkas, tai bent Gediminas Jokūbo-nis. Reikia – padarys Leniną, reikia – Maironį, papūs vėjas kita kryptimi – padarys Hitlerį ar Lukasenką.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

Tokius žmones, kurie vadovaujasi vienintelio principu – būti „viršunėje“ – net savo iškai gerbiu. Dvaro dailininkai visais laikais buvo gerbiami, vertinami ir skatinami.

Sunku ką nors pasakyti apie tą ekspoziciją. Daug kas, pasirodo, priklauso ne tik nuo paties kūrinio, bet ir nuo nusiteikimo jo atžvilgiu. Kai kuriuos parodos kūrinius anksčiau „kontempliuav“ su didžia pagarba ir net šiokiui tokiu pavydu, kai dar naivai tikėjau ŠMC propaganda, kad viskas, kas tenai rodoma – kažkas nepaprasta ir reikšminga, o dabar, išsklaidžius miglai, į kai kuriuos kūrinius žiūriu visai kitomis akimis. Nemažai jų nuobodūs todėl, kad per praėjusį (dvi)dešimtmetį buvo stumiamas ir dalis niekalo, kai ir bet kurioje kitoje galerijoje. Aišku, tai yra normalus eksperimentavimo procesas, didelėse parodose visko būna.

Kita vertus, daugeliis kūriniių kaip tik įdomūs, nes užstrigę savo kontekste, savo laike ar konkretiame projekte. Tai, kas prieš 8 ar net 5 metų atrodė labai „aktualu“, šian dien lėksta. Atitinkamai kai kas, į ką anksčiau beveik neatkreipiau dėmesio, parodoje atskleidžia netikėtais gaiviai. Man atrodo, kad autorių turėjo būti jei ne dvigubai daugiau, tai bent jau trečdaliu... Štai ir pagauvau pats save – aišku, sakome, kad autorių turėjo būti daug daugiau, bet tai irgi tu pačių Soroso ŠMC, ŠMC sėkminges ilgametės propagandos rezultatas, kai instituciją suvokiamė tarsi kokią dievybę.

Nors, mano manymu, nepatenkinti monopoliu ir protegavimo politika, turėtume klausimą apversti aukštyn kojomis – kodėl šioje parodoje dalyvauja tiek daug dailinink(i)ų? Kodėl jie ir jos nebėga iš šio autoritariško simuliakro, kuriame iš esmės dauguma yra surinkti kaip fonas keliems ŠMC favoritams? Todėl tegalime konstatuoti, kad ŠMC – viskas tvarkoje. Dailininkai noriai dalyvauja šioje institucijos surengtoje apžvalgoje ir panašu, kad visi patenkinti. Tai aš ir sakau – normali paroda ir normali savo funkcijas atliekanti institucija. Na, nepakvietė keletu nemėgstamų dailininkų, na ir kas? Juk visi mes, kurie nors kartą kokią parodę esame organizavę, elgiamės panašiai.

M. K.: Kalbant apie institucinę kritiką, eilinių kartų žaviuosi Eriko Grigoravičienės ižvalgumu ir gebėjimu tiksliai išreikštinti mintis parodos kataloge. Tačiau, man atrodo, net ji pakliuva į kalbos spastus, kaip ir lyčių teoretikai kankinasi patriarchalinės kalbos pinklėse. Kritikuodama, analizuodama institucijas, jų pasiekimus ir nesėkmes, menotyrininkė operuoja bendrinėmis savokomis, tarsi institucija (meno centras, galerija) yra gyvu turiniu neužpildyta abstrakcija. Pavyzdžiu, sako, kad atsirado nauji žaidėjai – galerija „Vartai“, „Tulips&Roses“, „IBID.projects“. O aš sakyčiau, atsirado nauji nepriklasomi įdomūs kuratorių, kurie surengė geru parodų galerijoje „Vartai“, „Kairė-dešinė“, Kauno Architektų sajungos galerijoje, Jono Meko vizualinių menų centre ir taip toliau. Tai ku-

ratoriai ištraukia gerus menininkus, sugalvoja koncepcijas, numato tolesnės raidos gaires, o galerijos naujodasis jų simboliniu kapitalu. Čia kaip rašytojas ir leidykla. Be geru rašytoju leidykla – joks žaidėjas.

K. Š.: Man atrodo, kad Erika Grigoravičienė nepakliuva į jokius spastus. Tiesiog susidarė išpūdis, kad tai, apie ką jি rašo šiame straipsnyje (ypač apie jaunesnés kartos kontekstą), jai yra visiškai neįdomu ir svetima. Jai aktuali ta pirmoji, „revoliucinė“ karta, jos dailė, pašaulėžiura ir tos pačios kartos dailėtyrininkų sukurta biurokratinė, institucinė sistema. Bėda ta, kad dailėtyrininkė, taikliai pastebėjusi savo iškai „semantinį uždarumą hiperteksto sąlygomis“, šią keliu „getu“ savybę apibendrino ir lengvabūdiškai priskyrė visai kartai, kurios nemaža dalis atstovauja „hipertekstu“ (nomenklatūrininkų stovyklai).

Be to, atstovaudama galios, istebilišmento pozicijas, vargu ar yra pajęgi perprasti tai, kokiomis sąlygomis ir kodėl formavosi kai kurių jaunesnių uždarumas, kaip maisto „marginalai“ (tam tikri, tarkim, paraštiniai „getai“) ir kokios yra visos tokios susmulkėjusios, dailėtyrininkės akimis, pavirsutiškos jaunesnės karos retorikos priežastys, subtilybės.

Todėl Erika Grigoravičienė kalba apie kažkokį „nepilnavertiškumo kompleksą“, visokius mistinius dalykus. Na, jei ir galėtume kalbėti apie kokį nors nepilnavertiškumo kompleksą, tai, mano subjektivia nuomone, nebent apie ŠMC nepilnavertiškumo kompleksą. Esu rashes, kad oficialusis diskursas (ŠMC ir ŠDIC, mutavęs dar ir į NDG) pastarajį dešimtmétį rūpinosi savo (galios) pozicijų stiprinimu, nesidomėdamas, kas vyksta aplinkui (kalbu apie Vilnių ir kitus regionus). Tačiau ir šios minties Grigoravičienė, deja, taip pat nesuprato. Jai pasirodė, tarsi būtų priekaištaujama, išreiškiamos kažkokios „nūoskudos“. Tačiau iš tiesų viso labo buvo išreikšta užuojauta ŠMC ir NDG.

Nes oficialusis diskursas, pastarajį dešimtmétį rūpinamas savo diybės manijos puoselėjimu, nepastebėjo, kaip tam tikru metu (maždaug nuo 2005–2007 m.) svarstyklės pradėjo lygintis ir net krypti į kita pusę – „paraštėse“ ēmė virti įdomesni, originalesni, paprasciau sakant, gynesni meniniai reiškiniai nei amžiną progresą simuliuojančiose ŠMC erdvėse.

Ir man tiesiog nuoširdžiai gaila ŠMC, pastaruosius keletą metų jau, galima sakyti, pralaiminčio toms „paraštėms“. Ir jei ŠMC nesiims radikalų priemonių (sakykime, nepakeis 90 procentų komandos kartu su direktoriumi ir jo pavaduotojais), tai ir toliau kosminiu greičiu moraliskai devalvuosis, skės savo pačių biurokratinėje pelkėje.

M. K.: Dar kalbant apie naujų meno lauko „žaidėjų“ trūkumą – žavu ir adekvatu, kad ižanginiame, apibendrinančiame pokalbyje parodos kataloge (kurį čia ir bandome perrašyti) dalyvauja Kęstutis Kuizinas ir Lolita Jablonskienė. Tarsi Lietuvos šiuolaikinio meno tévas ir motina bando objektyviu žvilgsniu aprépti savo kūdikio raidą. Kokiu įdomių aspektų aptikote jų pasiskymuose?

Laura Garbštenė. Kadras iš filmo „Filmas apie nežinomą menininkę“. 2009 m.

K. Š.: Jie iš tiesų ir yra mūsų šiuolaikinės dailės Tėvas ir Motina. Kokie nuoširdūs, pasiaukojantys idealistai, tikri švietimo epochos grynuoliai (mokyti, mokyti ir dar kartą mokyti!), vargo pelės, mūsų laikų knygnešiai. Aš, tiesą sakant, skytydamas tą pokalbij verkiavau, nes šių krištolinio skaidrumo asmenybų fone pasijautau toks niekingsas purvinos sąžinės niekšas. Man jų pokalbis tapo kelrode žvaigžde į apsivalymą!

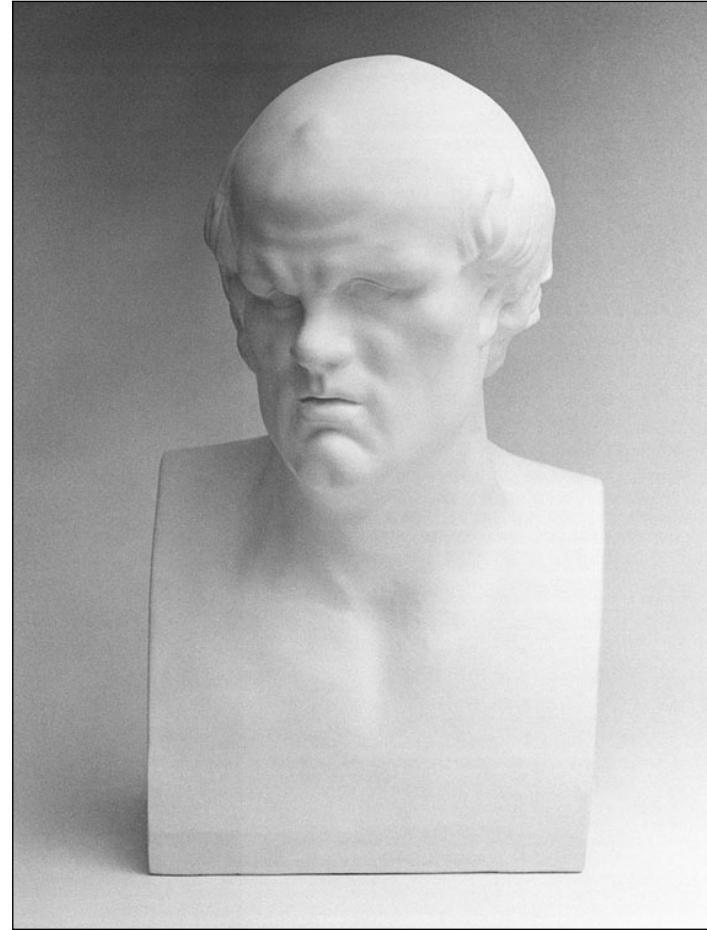
Jei rimtai, aš nė kiek neabejoju Kuizino ir Jablonskiens indėliu į mūsų naujosios dailės (su)formavimą, jų nuopelnai iš tiesų yra nemaži, bet labai jau akivaizdi yra ir kita pusė, milžinišku greičiu progresuojanti (o gal tūnojusi visada, bet tik dabar akivaizdžiai išryškėjusi) – lukašenkų liga. Ir šio faktu fone į tuos nuopelnus pradedi žiūrėti santūriai. Tikiu, kad beveik dviečimt metų buvo dirbama (iki tam tikros ribos nuoširdžiai) mūsų šiuolaikinės dailės labui, bet paraleliai labai nuosekliai, sąmoningai buvo formuojaamos autoritariškos, uždaros

interesų grupelės (valomas sau keiliais). Nors ŠMC direktoriūs ir NDG direktorė (kalbu ne tik apie konkretų pokalbij, bet ir apie katalogo višumą) bando dangstytis „daugybės naratyvų paraleliškumu“, neįtikinamai kviečia rašyti alternatyviasistorijas, tai jau tiesiog patirtį turinčių biurokratų lobistų, žinančių, ką ir kada sakyti, jaučiančių liudies nuotaikas, monologai, o ne aktualiųs mąstymo, tikru minčių atspindys.

L. K.: Perskaiciau ne tik pokalbij, bet visą katalogą. Jame, kaip ir parodoje, praktiškai neradau „ne to rato“ autorų. Negi taip neįdomu pasižiūrėti iš šalies? Tada pradedi galvoti, kad parodą geriau tiktu analizuoti ne kanono ir dailės istorijos, o institucijų galios įtvirtinimo (M. Foucault) kontekste. Tai savo išskirtas šiuolaikinio meno „tiuningas“. Artūras Raila įrodė, kad „tiuninguotas“ automobilis gali patekti į ŠMC, o ŠMC įrodė, kad ju „tiuninguotas“ menininkas gali patekti į Venecijos bienalę.

Idomus tavo, Monika, pastebėj-

Arūnas Gudaitis. „Sokrato gipsinis biustas, kuriam skulptorius nuskubo barzdą“. 2007 m.

mas apie mūsų dailės Tėvus. Tik nesutikčiau, kad Motinos figūra turi didelę simbolinę reikšmę. Taip, Lolitos Jablonskiens itaka šiuolaikinės dailės politikos formavimo procesams mižiniška. Tačiau dažniausiai motinos dirba kilnų „genijų“ parengimo skrydžiu darbą. Pažiūrėkime į savo „eksportinius“ menininkus – kiek tarp jų moterų? Apskritai mūsų šiuolaikinį meną (teisiant tūkstantmetes Vakarų meno tradicijas) kamuoją Tėvo kompleksas. Gintaras Didžiapetris reprodukuoja tévo statybas, Juozas Laivys – fotografijas, Darius Mikšys – tévų susirinkimą. Tuos odiplinius ryšius narplojti pradėjo dar Kostas Bogdanas, nusifotografavęs su savo tévu, garsiu skulptoriumi. Tai buvo pirmas aiškiai suvoktas konceptualus pranešimas. Tolesnės temos variacijos kitomis medijomis ar pasitelkus ryšių estetiką yra aido aidas. Bet būtent tie vieno didžio vyro aidėjimai atsispėjant nuo kito didžio vyro aido ir statomi kaip lietuviško kanono pamatai. Jei staiga į Soliarį išskristų Narkevičius, nuo ko aidėtų Didžiapetris? O jei nebūt ŠMC sienu, ar iš viso kas nors liktų? Nesakau, kad referavimas, intertekstualumas, pakartojimai, apropiacijos ar dialogas su „Tėvu“ savaičiame blogai. Bet gal tuomet ne reikia bijoti nuskust tam „tévu“ barzdą, kaip padarė Arūnas Gudaitis Sokrato biustui. Hierarchiškai išskirtos „tévu“ ir jų liniją pratešančių „sūnų“ figūros tempia šią daugiaibiaunę parodą į senas vėžias ir kuria naują oficialiai proteguojamo meno tradiciją. Tačiau, nepaisant Tėvo komplekso (o gal kaip tik dėl jo), šioje parodoje „nėra vietos senukams“. Savotišką patvirtinimą netikėtai aptikiems „Tėvo“ kompleksams radau naujausiam „Film Quarterly“ numeryje, kuriamo Joshua Cloveris straipsnyje „Tėvo imperija“ rašo: „Jei šiandien brėžtume semiotinį kvadratą, pradine priešprieša būtų „tévas“ ir „teroristas“.“ Kur tie teroristai ir teroristės, sugriausiantys Lietuvos dailės „Tėvo imperiją“?

**Paroda veikia iki lapkričio 7 d.
Šiuolaikinio meno centras (Vokiečių g. 2, Vilnius) dirba antradieniais-sekmadieniais 12–20 val.**

Gražus kaip Chopinas

Krėsle prie televizoriaus

Pastebėjau, kai tik kinas pradeda trypčioti vietoje, pasipila biografiniai filmai. Dažniausiai apie menininkus. Rečiau apie istorijos veikėjus ir politikus. Lietuvoje pasutiniai metais sukurtą daug dokumentinių filmų apie rašytojus, aktorius, kino kūrėjus. Algimantas Puipa su Valentiniu Masalskiu „Dievų miške“ pabandė parodyti Balį Sruogą. Girdėjau apie sumanymą kurti vaidybinių filmų apie Salomęj Nėrį ir jos lesbinių meilės epizodą. Atvirai sakant, tai kelia baimę, nes mūsų kultūroje dar nėra tradicijos žiūrėti į didžius žmones ne kaip į bronzinius ar granitinius pamincklus. Bet kokia užuominā konkretiūs išykiai ar jausmus dar gali būti suvokta kaip visos tautos įžeidimas. Nors, mano galva, užuot rutulioje anemiškus šiuolaikinius siužetus, lietuvių kino kūrėjai galėtų daug ko pasimokyti iš savo potencialių personažų, pavyzdžiu, Kazio Binkio ar Salio Šemero, Unės Babickaitės, Vytauto Mačernio. Jų likimai pralenkia bet kokius fantastinių filmų scenarijus. Išivaizduoju, kokį originalų filmą būtų galima sukurti apie Juozą Miltinį. Jo gyvenime buvo ir Paryžius, ir teatras gilioje Lietuvos provincijoje, į kurią žiūrėti režisieriaus spektaklių važinėjo „visa Maskva“. Bet kiekvienas toks siužetas dažniausiai susijęs su mitu griovimu. Todėl biografinių filmų (knygų, pjesių etc.) kūrėjai Lietuve turi būti drąsūs žmonės. Neabejoju, kad anksčiau ar vėliau ir lietuvių kinas atsigreš į tuos neišgalvotus siužetus. Todėl šeštadienį (LTV, 16 d. 21 val.) siūlau pasižiūrėti Jerzy Antczako filmą „Šopenas – meilės troškimas“ (2002). Tai pasakojimas apie Fryderyką Chopiną (1810–1849). 2010-ieji visame pasaulyje tapo jo metais. Filmo pasakojimas prasideda Varšuvos, kur jaunam kompozitorui likti nebesaugu, ir netrukus jis persikelia į Paryžių – tuometinę meno sostinę. Tačiau Paryžiuje Chopino nickas nelaukia. Situacija pasikeičia po to, kai nežinomo kompozitoriaus etiudus pradeda groti garsiausias Europos pianistas Ferencas Lisztas. Chopino šlovė auga. Jis tampa tikra salonų ir koncertinių scenų žvaigžde. Todėl neišvengiamai anksčiau ar vėliau turi susipažinti su kontroversiškaus epochos moterimi rašytoja George Sand. Ji ne tik garsi rašytoja, bet ir širdžių édikė. Tačiau gerokai vyresnė už kompozitoriu moteris ima nuoširdžiai rūpintis ligotu jaunuoliu. Ponia Sand tiki, kad jam gali padėti Maljorkos klimatas. Kartu su rašytojos vaikais meilėliai vyksta ten, kur turi būti gražu ir šiltu. Maljorkoje iš pradžių viskas klostosi gerai, bet netikėtos audros ir drėgmė tik pagilina Chopino tuberkuliozę. Sand rūpestingai slaugo kompozitoriu, bet tai sukelia jos vaikų pavydą. Idiliškos atostogos pamažu tampa košmaru.

Kompozitoriaus biografai ir kūrinių apie jį autorai dažnai veiks-

mo vieta renkasi ne Maljorką, o Noraną, kur rašytoja turėjo dvarą ir kur aštuonias vasaras paleido Chopinas. Čia parašyti svarbiausio jo kūriniai, čia rutuliojosi didžioji meilės drama, čia pradeda žlugti Chopino ir Sand ryšys. Meilė pasibaigs, o Chopiną vis labiau kankins liga. Vienišas ji jaus artėjančią mirtį...

Kaip matote, siužetas gana metodramiškas. Bet režisierius Jerzy Antczakas sakė norejės įminti Chopino mīslę, nes apie jo asmeninį gyvenimą liko mažai žinių: „Mūsų

„Šopenas – meilės troškimas“

Chopinas – tai žmogus, kuris niekad negalėjo nutildyti namų ir meilės ilgesio. Jis norėjo rasti sau vietą mylimos moters namuose, bet pamiršo, kad jos vaikai suaugus ir priims savo teises.“

Kaip ir kiekvienas filmas apie didžius žmones ir kaip kiekvienas filmas apie Chopiną, Antczako „Šopenas – meilės troškimas“ sulaukė prieštaringu vertinimų. Juk visi turime savo Chopiną, savo Donelaitį, net ir, atsiapršau, savo Brazauską. Anksčiau retas kuris iš jų turėjo viešių ryšių patarėjus, retas kuris rūpinosi savo įvaizdžiu, todėl nelaibai išvaizdavo, kaip atrodys vaikų ir provaikaičių akyse. Asmeninis gyvenimas, silpnybės, aistros ar nuopliai anksčiau nebuvu vienuomenės nuosavybė. Ir gerai.

Antczakas pabandė sujungti dvi besirungiančias biografinių kino tendencijas – atskleisti psychologinės tiesa, iškilių asmenybų vidinius konfliktus ir sukurti spalvingą metodramišką reginį. Sand (Danuta Stenka) ir Chopiną (Piotr Adamczyk) sieja tikra meilė. Filmui įpūsės lygiaverčiai dramos dalyviai tampa rašytojos vaikai: duktė Solange slapta myli mamos meilėj, sūnus Maurice'as pavydi jam genialumo. Tarp šių keturių žmonių nevyksta nieko romantiško, gražaus, malonus žiūrovo akių. Liga, nepapkanta, pavydas, ambicijos, aistros, egoizmas atskleidžia žmogiškaijų dramos lygmenį. Tačiau režisierius nenori atsikratyti tradicinio holividinio reginio kanonų, todėl ekrane matome gražų, spalvų ir muzikos garsų prisodintą pasaulį, saldžius peizažus ir kažkaip dirbtinių intensyvius jausmus. Adamczyko vaidinamas Chopinas primena žemę nužengusį angelą – jauną, gražų, ta-

lentingą, myliintį, nelaimingą, kanakinamą tėvynės ilgesio. Reginys dažnai balansuoja ant sentimentalaus kičo ribos. Beje, tai pabrėžia ir filmo pavadinimas.

Žinoma, kiekvienas filmą svokys savaip, nors, ačiū Dievui, lenkų ir lietuvių požiūriai dažnai būna panašūs. Patenkinti tiki vieną pavyzdį. Šią vasarą vieno seniausios Lenkijos Lagovo kino festivalio žiuri apdovanojo „Sidabrine vynuogių keke“ Gycio Lukšo filmą „Duburus“. Jį taip pat šeštadienį (16 d. 17.55) parodys LTV. Ta proga pacituosiu lenkų kinotyrininkės Ewos Mazierskos straipsnio, išspausdinto lenkų žurnale „Kino“, fragmentą. „Jauno lietuvių istorija politinių ir visuomeninių permainų, per keliausdešimt metų vykusių Sovietų Sajungoje, fone turi daug būdingų meninio ir istorinio kino bruožų. Ji nufilmuota nespalvota juosta, o tai yra nuoroda, kad tema yra perkurta (atminties ar kino) realybė, neturinti spalvų, tragedika; vietoj paprasto pasakojimo mumssiūlomas naratyvinis duburus. Tačiau kartu Lukšas sėkmingai rodo universalią brendimo ir pirmųjų meilės istoriją. Šia prasme jis sekia tokiai europietiškais pastarojo dešimtmecio hitais kaip kad Wolfgango Mittererio „Sudie, Leninai“. Nuo savęs tik pridursiu, kad filmas sukurtas pagal Romualdo Granausko romaną ir rodo naivaus kaimo žmogaus, patekusio į sovietinio miesto terpę, evoliuciją, bandymus prisitaikyti prie naujos tikrovės ir rasti joje sau vietą. Kaip įprasta lietuvių prozoje ir kine, miesto poveikis – išimtinai destruktivus.“

Šią savaitę bus daug kartojimų, kurių nevalia praeiopoti, jei iki šiol nematėte. Pirmiausiai tai Jiri Menzelio „Ypatingeji traukiniai“ (LTV, 20 d. 19.05). Filmas ir čekų Naujosių bangos, ir genialiojo Bohumilo Hrabalo gerbėjams. Tai pasakojimas apie neišvengiamai tragikomiską višus mūsų realybę ir taip pat apie jauno žmogaus brendimą. François Truffaut 1968 m. „Nuotaka juodais drabužiais“ (LTV2, švavkar, 15 d. 22 val.) žada stilingo film noir porciją. Vieno didžiausiu Amerikos režisierių Roberto Altmano 1974 m. gangsterių drama „Vagys kaip mes“ (LTV2, 16 d. 21.50) visai nenublanksta prieš svarbiausius jo kūrinius „Nešvilis“ ar „M.A.S.H.“. Pasitelkės įprastą gangsterių filmo schemą – Didžiosios depresijos metais trys iš kalėjimo pabėgę nusikalstelėliai plėšia bankus, Altmanas skūrė netradicišką psychologinę, itin intensyvios nevilties prisodintos atmosferos dramą. Tai filmas apie iliuzijų žlugimą. Dar visai jauno Keitho Carradine'o suvaidintas heroinas iš tiesų siekia paprasto, bet normalaus gyvenimo. Bet jis visada liks atstumtasis, nes yra pernelyg jautrus ir nuoširdus, kad išgyventų skurde ir mele.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Anonsai

Šiuolaikinė opera apie Sv. Baltramiejaus naktį

„Massacre“

Šiuolaikinio teatro ir muzikos gerbėjai savo kalendoriuose turėtų ryškiai pasižymėti spalio 27 dieną. Mat vilniečių ir sostinės svečių laukia intriguojanti pažintis su išskirtiniu XXI a. operos projektu – garsaus austrių kompozitoriaus Wolfgangango Mittererio opera „Massacre“, sukurta pagal XVI a. britų dramaturgo Christopherio Marlowe 1593 m. sukurtą prieš 400 metų libretą. Žydynės Paryžiuje“ ir naujai įprasmintinė makabriškų Šv. Baltramiejaus nakties dramą. Tai sudėtingiausias ir brangiausias jubiliejinio 20-ojo festivalio „Gaida“ renginys, subūrės gausias tarptautines Prancūzijos, Anglijos, Austrijos ir Lietuvos menininkų pajėgas.

Kova dėl valdžios, sąmokslas, išdavystė – senos kaip pasaulis temos, naujai įprasmintos sukrečiančioje Wolfgangango Mittererio operoje, sukurtoje 2003 m. prestižinio Austrijos festivalio „Wiener Festwochen“ užsakymu. Ypač platų pripažinimą daugelyje Europos scenų pelnė 2008 m. naujas veikalo pastatymas (režisierius Ludovicas Lagarde'as). Spektaklis patraukia ne tik savo daugiasluoksniuoperinį dainavimą, improvizaciją, orkestrą ir elektronišką jungiančią muziką, bet ir įtaigiausiai vaizdiniais sprendimais. Atmintin įstringa gaivališka ir net

atvira modernaus šoko kalba bei įdomus kontrastas tarp tiksliai atkartotų istorinių kostiumų ir itin paveikių daugiafunkcinė videoprojekcijų. Tokia praeities ir modernijų technologijų sankirta paverčia operos personažus – tikras istorines asmenynes – savotiškais Šv. Baltramiejaus nakties vaiduokliais.

Operos personažai – daugeliui puikiai žinomi iš Alexanderio Duemas romanų: aršusis katalikas hercogas de Guise'as ir jo žmona, valdingoji karalienė motina Kotryna Medici, mylimiausias iš jos sūnų, būsimas karalius Henrikas III bei hugenotas Henrikas Navarretis, vėliau tapęs Bourbonų dinastijos Prancūzijos soste pradininku Henriku IV.

Shakespeare'o amžininkas Christopheris Marlowe 1593 m. sukurtą prieš 400 metų libretą, apraše jam netolimos praeities įvykius – Šv. Baltramiejaus nakties žydynės įvyko 1572 metais. Operoje naudojamos citatos iš Shakespeare'o sonetų, J.S. Bacho kantatų, renesanso kompozitoriaus T. Talliso motetų.

Vaidmenis atlikis tarptautinių priprazinimų pelnę dainininkai Elizabeth Calleo (koloratūrinis sopranas), Valerie Philippin (sopranas), Jeanas-Paulis Bonnevalle (kontratenoras), Lionelas Peintre'as (baritonas) ir šokėja Stefany Ganachaud, o Kotrynos Medici vaidmenį atlikis lietuvių dainininkė Nora Petručenko. Gros „Gaida Ensemble“, dirguojamas prancūzų dirigento Léo Warynskio.

Šis įspūdingas operos spektaklis vienintelį kartą Vilniuje bus rodomas spalio 27 dieną Lietuvos nacionaliniame dramos teatre.

FESTIVALIO „GAIDA“ INF.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PREZIDENTEI LIETUVOS KULTŪROS MINISTRUI

Lietuvos nacionalinis dramos teatras, šiomet švenčiantis 70-ies metų suaktį, turi išskirtinę kultūrinę misiją ir pareigą mūsų šalies visuomenei. Jis įpareigotas siekti savo kūrybinės veiklos aukščiausiu meniniu lygiu priemonių, statyti nacionalinės kūrybos laimėjimus. Deja, pastarųjų metų teatro veikla demonstruoja visiškai priešingą tendenciją. Reprezentacinėje Lietuvos teatro scene yra diegiamas komercinio pobūdžio privataus teatro modelis, kuris prieštarauja teatro nuostatomams. Teatro vadovo programinė veikla ir vieši pasisakymai nepateisina Nacionalinio dramos teatro vardo ir neišgiamai veikia visą šalies teatro kultūrą.

Šiuo metu Kultūros ministerija yra paskelbusi viešą konkursą citi Lietuvos nacionalinio dramos teatro generalinio direktoriaus pareigas. Konkursas turėtų išaiškinti tinkamiausią kandidatą įgyvendinti šio teatro nuostatoose numatytus tikslus. Tačiau mus pasieka nerimą keliančios žinios apie politikų daromą įtaką Kultūros ministrui siekiant padėti dabartiniam teatro vadovui išsaugoti postą ir šitaip paveikti konkurso rezultatus.

Su viltimi sutikome dabartinio kultūros ministro programines nuostatas, išdėstytas „Lietuvos kultūros politikos kaitos gairėse“. Manome, kad Nacionalinis dramos teatras, kaip viena svarbiausių šalies kultūros institucijų, turėtų ženkliai prisidėti prie Lietuvos kultūros politikos modelio atnaujinimo.

Atsižvelgdamiesi į Nacionalinio dramos teatro išskirtinę vietą šalies kultūros gyvenime, prašome:

– Lietuvos Respublikos Prezidentės atkreipti dėmesį į konkurso citi Lietuvos nacionalinio dramos teatro generalinio direktoriaus pareigas procesą.

– Lietuvos kultūros ministro sudaryti galimybę režisierų ir kritikų atstovams dalyvauti konkurso procese.

**Režisieriai Aidas Giniotis, Oskaras Koršunovas, Gytis Padegimas,
Jonas Vaitkus, Gintaras Varnas**

**Teatrolės Irena Aleksaitė, Elona Bajorinienė,
Audronė Girdžiauskaitė, Vlada Kalpokaitė, Gražina Mareckaitė,
Ramunė Marcinkevičiūtė, Rasa Vasinauskaitė**

Seksualus sūrelis, arba naujieji kultūringieji

Atėjo infantilų karta

Paulina Pukytė

Sutikite, skamba keistai. Netgi ne keistai, o tiesiog idiotiškai. Tai reklama. Kalbama apie šokoladu glaistytą varškés sūrelį – vieną iš mano vaikystės laimės simboliumi. Tada jū pasirodydavo ypač retai, o pasirodė suteikdavo dangišką palaimą. Dabar ta palaima, kaip, regis, ir malonumas apskritai kažkodél siejamas tik su seksu. Netgi jei sekso Tarybų Sajungoje iš viso nebuvo, o po neprisklausomybės jis atsirado, kodėl staiga seksualumas yra didžiausia vertybė? Ar šiuolaikinie tiek pieno produktu, tiek kultūros vartotojas sugeba patirti ir suvokti tiek vienaplanius ir vienareikšmius dalykus, arba tik patį daugiplanių dalyku paviršių?

Pastaruoju metu infantilumas šokiruoja ne tik reklamoje, bet ir kultūroje siauraja prasme, ir ne tik Lietuvoje. XX a. pradžios abstrakčių avangardinių filmų peržiūroje Nacionaliniame kino teatre Londono programą pristatė ką tik studijas baigusi turbūt kino istorikė, kolėje išmokusi naujos idėjos, kad net iš toki specifinių renginių atėjusi publika nepageidauja patirti nieko per daug sudėtinga, o tai, kas rodoma, reikia pristatyti pačiu prieinamiausiu būdu ir svarbiausia, *kuo smagiau (fun)*. Ji kreipėsi į amžiaus pradžios avangardo gerbėjus su perdėtu entuziazmu ir kaip i trečios klasės mokinius: „Na ir ką gime čia šiandien pamatysime? Ogi keistu dalyku! Garsas! tyla! vaizdas! linija! plokštuma! – viskas maišysis į vieną iš gal atrodys jums šiek tiek nesuprantama. Bet paméginkite atsipalaiduoti, pamiršti savo iprastą supratimą apie kiną ir pasitenkite patirti tai, ką pamatysite, širdimi! ŠIR-DI-MI! Averkite savo širdis! Išgyventi 15 minučių tokios kalbos buvo tikra kankynė.

Panašus jausmas apėmė ir žiūrint naują lietuvišką filmą „Anarchija Žirmūnuose“. Tačiau jame bent jau forma atitinka turinių banalių klišių prigrūstas infantilus filmas ir yra apie sureikšmintomis klišėmis gyvenančius jaunus žmones, slystančius visišku reiškiniu paviršiumi. Vienas pavyzdys: mergina sako perskaičiusi viską apie anarchiją, o matome, kad jos „studijos“ – tai tik daugybės grafinių ženklių ir paveikslėlių, artimiai ar toliliui susijusių su anarchija, atspausdinimas ant A4 popieriaus lapų... Skaityti tolygu žiūréti paveikslėlius.

Žinoma, infantilumas gali būti stilius – dar viena išraiškos forma, už kurios gali slėpti kur kas daugiau, o gali ir neslypėti. Bėda yra tada, kai supaprastintas visa ko patiekimas mažiau patyrusiems sukeilia tokį patį primityvų visa ko suvo-

kimą. Tarsi bangos, kokiu dažnū buvo, tokiu ir atsklistu, nesvarbu, iš ką atsimušę...

Literatūros kritikė Aušra Jurgutienė rašė „Šiaurės Atėnuose“: „Man regis, lietuvių profesionalioji kritika yra pernelyg užsižaidusi garbinga aukštūjų estetinių vertibių saugotojos misija. Toks tikslas neabejotinai kilnus ir reikalingas, bet priemonės jam pasiekti kažkodél padvelkia naftalinu ir néra efektyvios. [...] Pastaraisiais metais, man regis, vis labiau ima ryškėti literatūra (ir platesne prasme kultūra), atsidurianti tarpu nuolat mūsų kritikoje supriepinamų blokų – „gerosios“ literatūros skaitinių ir „blogosios“ literatūros skaitalų. [...] Tai literatūra, sąmoningai naikinant mūsų kritiką vertinimoose ištvirtinusią takoskyrą tarp „tikrosios“ ir „pramoginės“ grozinės literatūros, nebijanti pripažinti vartotojiškos kultūros objektyviosios galios, matanti gyvenimą labai atviromis akimis. Tai intelektuali literatūra, labiausiai vengianti to savo intelektualumo, sustabarėjusių estetinių klišių ir ritualų, patetinių intonacijų moralizavimo vertibių tema, tautinių pranasyčių. Tai ironiškos ir paradoksalias kalbos literatūra, nebijanti prisitraukti kičinių vaizdinių ir negražių žodžių, gebanti integruoti pramogos, juoko ir malonumo elementus, labai gerai suprasdama, ką ir kodėl daro, bet nenuolaidžiaudama pačiam svarbiausiam dalykui – meninei kokybei. Šią literatūros tendenciją, gebančią žaisti keliais žanriniais ir estetiniuose registruose, nesunku atskirti nuo tradicinio humoru ir satyros žanro, kurio svarbiausias tikslas – išjuokti įvairiausias gyvenimo trūkumus ir ydas [...]. Tai literatūra, kylanči ne tik iš natūralaus poreikio susivokti, kur ir kam gyveni, bet ir iš kūrybinio žaidimo poreikio, labiausiai vengiant afišuoti dvasis žaizdas, kankinystę ir aukos kompleksus. Man regis, stiprėjanti šios parodijuojančios literatūros tendencija tampa pačia didžiausia vartotojiškos visuomenės priešininkė ir maištininkė, gerai suprasdama, kad laimėti negalės, bet pralaimėti taip pat.“

Antitezė – minėtuojant naftalinu dvelkiantis, regis, jaunos literatūros kritikės Gabrielės Gailiūtės tekstas neva gražiai išleistame, bet abejotinos turinio kokybės (nepaisant to, leidimą parečių kultūros rémimo fondas) leidinyje „Ūkas. Knygų balssai, aidai ir atgarsiai“, kur ji rašo apie mano knygą „Netikras zuikis“: „Tikroje“ parodos recenzijoje ne-rašoma, kaip apsirengusi recenzentė įparodė iš parodą, arba tokios detalių panaudojamos tik kaip stilištinės priemonės, tiesiogiai jas siejant su parodos turiniu. [...] Iš esmės bet kokį negrozinės literatūros kūrinį

nėsunkiai galima paversti vienu liepiamosioms nuosakos sakiniu (žinoma, su įvairiais „jeigu“, „bet“ ir „vis dėlto“): „Nueikite į šią gražią parodą“ arba „Neikite, jis negraži“, „Atkreipkite dėmesį į šią skaudžią neteisybę ir pasistenkite ją ištaisyti“ [...]. Šitaip prilyginusi visą negrozinę literatūrą (būtent *literatūrą*) žemiausios prabos bulvarinei žurnalistikai, straipsnio autorė imasi apibréžti ir grozinę, ir meną apskritai: „...nesi kviečiamą į tikrą diskusiją ar tikro problemos sprendimo pateškas. Ir tuomet iš esmės lieka „menas menui“ – literatūrinės priemonės naudojamos vien tam, kad būtų panaudotos, knyga išleista vien

ŠMC virtualiai kalbėjės Slavojs Žižekas – tai Europos švietimo reforma, iš pirmą vietą kelianti *pritaikymą (use)*, ir apskritai tendencija mastymą paversti problemu sprendimui, o juk mastymas (ir menas), atvirkšciai, yra problemos kėlimas.

Kritikė Gailiūtė taip pat stoja į vieną gretą su jaunuoju žurnalistu, nesenai išvadinusiu vieną literatūros kritikę ir apskritai turinčius kitokią nuomonę *padugnemis*, rimate (bent jau savo tikslu) straipsnyje legitimuodama tokį *ad hominem* pačių autorų, o ne jų nuomonų puolimą, šiaip jau kol kas kultivuojamą tik anoniminių *delfi.lt* komentatorių: „Jei jos [Paulinos Pukytės]

principu galima būtų teigt, kad jo darbai – tai paprasčiausios karikatūros, „nieko neteigiančios apie gyvenimą“, skirtos „praskaidrinti bent vieną rytinę kavą“, ir nieko daugiau. Reikalauti, kad menas kažką teigtų, tačiau nesugebėti to pranešimo perskaityti – štai kur Gailiūtės ir jos bendraminčių infantilų tragedija. Jie tiesiog daužo galva į sieną, o tai graudus reginys. Tai tas pats, jei kurčiasis piktingu, kad smuikininkas tik brūžina smičiumi instrumentą, bet ne išleidžia jokio garso, ir dar teigtų, kad šis išėjo į sceną vien tam, jog patenkintu savo tuštybę. Arba kas nors imtų skaityti kinu tekstą nemokėdamas kinų kalbos ir skystis, kad šis tekstas apskritai negali būti laikomas tekstu, nes čia ne raidės, o piešinukai, be to, jie nieko nevaizduoja, vadinas, ir kaip menas yra beprasmiai! Tačiau tokie teiginiai patys savaime juk nebūtų kliaudingi. Ar jų vartojimas kritiniuose straipsniuose reiškia naujos, infantilizmo epochos atėjimą? Anglių kalba čia mano aprašytyje reiškiniai turi bendra apibūdinimą: „dumbing down“, kurį galima būtų išversti „nubukimas“. Vis dėlto infantilių *naujujų kultūringųjų* sluoksnis, kaip ir naujujų turtuolių sluoksnis, dar néra visa karta. Bet kadangi pagrindiniai jų bruožai yra ne platus išsilavinimas (nebūtinai formalus) ar geras šiuolaikinių reiškinių suvokimas, o landumas ir skrupulū naturėjimas, susidaro regimybė, kad jie yra pagrindiniai veikėjai kultūros scenoje. Tai žmonės, kurie sukčių karalių Ostapą Benderį vadina „talentingu, protingu, imiliu žmogumi“. Tokie visada pirmieji „pasidaryti PhD“, tačiau jų mokslinės studijos remiasi ne ypatingais akademiniais, o ypatingais šūdo malimo sugebėjimais. O juk iš tiesų jie yra tik daug įdomesnių mūsų kultūros reiškinių (dalimis, o ne visumoje), pamuilės.

Cordelia Fine naujoje knygoje „Mitai apie lytis: kaip mūsų mastymas, visuomenė ir neuroseksizmas sukuria skirtumus“ (*Delusions of Gender: How our Minds, Society and Neurosexism Create Difference*) aptarė eksperimentą, kurio metu Jame dalyvavusios moterys buvo padalintos į dvi grupes: vienos turėjo apsirengti maudymosi kostiumėliais, kitos – megztiniai. Abiem grupėms tada buvo užduota išspręsti keletą matematikos uždavinii. Maudymosi kostiumėliais apsirengusios moterys atliko uždavinius daug prasčiau už megztiniuotąsi. Idomu, kaip tuos uždavinius būtų išsprendusis mergina, „apsirengusi“ vien juoda ir baltais kūno dažais, vaizduojančiais juodmargę karvę. Būtent tokiu „kostiumu“ reklamuojamas „seksualus“ varškės sūrelis...

Davido Shrigley piešinys

tam, kad visi pamatyti, kokia autorė [Paulina Pukytė] šmaikštulė ir jai paplotu. Taigi *aere perennius* čia tampa vien autorės tušybė, o ne tai, ką jis iš tikrujų nori pasakyti, ar tai, kaip jis nori paveikti pasaulį. Jei dar pridėtume pačios autorės sukurtą knygos viršelį ir jo žaismes [...], galėtume konstatuoti, kad ši knyga vis dėlto yra menas, bet ne literatūra – veikiai performansas, instalacija, hepeningas, berūšis, bežanris ir beprasmis bei savitiklis menas, skirtas vien trumpam pralinksminti, bet nenorintis nieko pasakyti. Šitaip tai pačiai ravėtinais (pačios kritikės kalba – „negražiai“) rūšiai priskirdama seniai įtvirtintas šiuolaikinio meno formas, taip pat berūšiškumą, bežanriškumą, beprasmby bei savitikliškumą (šios savybės jai atrodo visiškai lygiavertės), autorė demonstruoja minėtajai infantilių kartai būdingą nepaprastai siaurą išsilavinimą (ar tiesiog jo nebuvimą?) ir suvokimo primityvumą. Nuo kada menas, iškaitant literatūrą, turi spręsti problemą? Gailiūtė yra puikus pavyzdys ir produktas reiškinio, kuriuo balsisi ir nesenai

tekstas „Ivaizdis“ būtų taikomas į, pavyzdžiu, apžvalgininkės nuomonę diskusijoje apie „Lietuvos – drąsios šalies“ įvaizdį, tikiuosi, kad jis nebūtų spaustinamas. Arba išspaustintas sukelty asmeniniu puolimą prieš autorę, kuri, pati išlēkusi iš Tėvynės soteshio duonos kąsnio ieškoti, drista be jokių argumentų išvadinti savo šalį nelaimėle kaimo prostitute.“

Galima būtų sakyti, kad kaip tik ribų tarp aukštostos ir žemosios kultūros trynimas gimdo tokį primityvų, netgi bulvarinį poziūrį. Bet iš tiesų tai judėjimas priešinga kryptimi. Atsistojusi į tiesmuką vartotojiškos ir žemiausios lygio žurnalines kultūros adoravimo poziciją („skyrelis „Gėdos stupas“, pašiepiantis Jade Goody, po jos ligos ir mirties skamba tiesiog ciniškai“), Gailiūtė parauskaliai, o tiksliau, alogiškai ir net retrogradiškai reikalauja modernistinio aukštostos kultūros grynumo, be to, ten, kur jo buvo sąmoningai atsisakyta. Tai elementariausia tekstų vulgarizacija. Štai ką išėjo nauja puišaus dailininko Davido Shrigley monografija. Gailiūtės

Parodos	Užupio galerija	„7md“ rekomenduoja
VILNIUS	Galerija „Vartai“ Vilniaus g. 39 iki 22 d. – „Artscape“: Lenkija. Rafałas Bujnowski, Ray Bartkus	Dailė Tikintiems tapyba ir „sergentiams“ už jos išlikimą bei kokybišką plėtotę siūlome aplankytį parodą „ <i>Jaunojo tapytojo prizas 2010</i> “. Organizatorius ir dalyvių siekiai kaip tik tokie – ugdyti stiprius tapybos kartą. Dešimties jaunų menininkų darbų ekspoziciją rasite Pamėnkalnio galerijoje (Pamėnkalnio g. 1/13, Vilnius). Galerija dirba pirmadieniais–penktadieniais 10–18 val., šeštadieniais 10–16 val. Paroda veikia iki spalio 31 d.
Nacionalinė dailės galerija <i>Konstitucijos pr. 22</i> XX a. Lietuvos dailės ekspozicija nuo 15 d. – tarptautinė kino ir videomeno paroda „Milijonas ir viena diena“ Paroda „Lietuvos kinas ir dailė“	Galerija „Dailininkų menė“ Šeimyniškių g. 23 / Raitininkų g. 2 Jono Daniliausko tapyba ir pastelės	Eidami Vokiečių gatvę Vilniuje būtinai užmeskite akį į vitriną šalia Šiuolaikinio meno centro (Dailininkų sajungos galerija, Vokiečių g. 2). Čia elegantiškai apiforminta Lietuvos metalo dailininkų paroda „ <i>2010.10.01</i> “. Metalistų nėra daug, ypač profesionalų, o tie, kurie yra, beveik visi čia ir parodyti. Paroda veiks visą spalio mėnesį.
Vilniaus paveikslų galerija <i>Didžioji g. 4</i> Chodkevičių rūmų klasicinių interjerų Lietuvos dailė XVI–XIX a. iki 17 d. – Jono Chruckio (1810–1885) kūrybos paroda „Kultūrų dialogai“	Senamiesčio menininkų dirbtuvė Totorių g. 22 iki 21 d. – Eglės Karpavičiūtės paroda „Science fiction. Retrospekytyva“	Muzika Spalio 16 d. <i>Lietuvos filharmonijos Didžiojoje salėje</i> koncertuos LNSO, diriguojamas Modesto Pitréno, bei solistės Jonė Kaliūnaitė (altas) ir Raminta Vaicekauskaitė (sopranas). Koncerto programoje – B. Dvariono šventinė uvertūra „Prie gintaro kranto“, W. Waltono Koncertas altui ir orkestrui, G. Mahlerio simfonija Nr. 4, G-dur orkestrui ir sopranui.
Radvilų rūmai Vilniaus g. 22 Lietuvių išeivijos kūrybos paroda „Dovana Nepriklausomai Lietuvai“ Marijos Švaizerės tekstilei ir tapybos paroda „Erdvių trauka“	Lietuvos technikos biblioteka Šv. Ignatog. 6 Stasės Mardosiene tapyba Raimundo Kaliaso tapyba Jono Varno politinės karikatūros	Kinas Siūlome aplankytį <i>Kauno festivalio filmus „Skalvijoje“ ir „Pasakoje“</i> – magiški Piotro Dumałos filmai ir susitikimai su juo pačiu.
Taikomosios dailės muziejus <i>Arsenalų g. 3 A</i> Paroda „Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų radiniai“ Vytauto Urbanavicius darbų paroda „Sugrąžinta iš praeities“	Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka Trakų g. 10 nuo 19 d. – Viačeslavas Sokoleckio retrospekytinė kūrybos paroda „C' Est La Vie“	KLAIPĖDA Dailės parodų rūmai Aukštoji g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Šiuolaikinio Rusijos, Lietuvos meno projekto „Estetika vs Informacija“ paroda
Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas <i>Arsenalų g. 1</i> Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės istorija Lietuva carų valdžioje Lietuvos valstiečių buities kultūra Kryždirbystė „Lietuvių liaudies muzikos instrumentai“ Fotografijų paroda „Léonard Misonne. Pakeliui...“	Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 Vidmantas Martikonio meno kolekcija „Autoportretai 2“ (tapyba, skulptūra, grafika, fotografija)	Vilniaus mažasis teatras 15 d. 18.30 – B. Clarko „PALAUKIT, KIENO ČIA GYVENIMAS?“ Rež. – J. Vaitkus
Senasis arsenatas <i>Arsenalų g. 3</i> Lietuvos proistorė	Lietuvos dailininkų sajungos parodų salė Vokiečių g. 4/2 Metalo dailininkų paroda „2010.10.01“	16 d. 18.30 – „SELAVY!“ N. Narmontaitės muzikinis spektaklis
Kazio Varnelio namai-muziejus <i>Didžioji g. 26</i> K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija Lankymas antradienį – šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 1644	Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 „Jaunojo tapytojo prizas 2010“	20, 21 d. 18.30 – PREMJERA! D. Lindsay-Abaire „TRIUŠIO LANDA“ Rež. – V. Malinauskas
Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija nuo 20 d. – paroda „Vilnius bernardinės: kasdienybė ir šventės. Archeologinių tyrimų medžiaga“	Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 Eglės Velaniškės paroda „Laimingo žmogaus tapyba“	Valstybinis jaunimo teatras 15 d. 18 val. – E. Scarpettos „VARGŠAI. ARISTOKRATAI“ Rež. – P.E. Landi
Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2 „Lietuvos dailė 2000–2010: dešimt metų“	Vilniaus rotušė Didžioji g. 31 Tarptautinė ekslibrisų paroda „Susitikimas Vilniuje 2010-aisiais! www...lt“	16 d. 12 val. – V.V. Landsbergio „ARKLIOS DOMINIKY MEILĖ“ Rež. – A. Vidžiūnas (Salė 99)
„Lietuvos aido“ galerija Žemaitijos g. 11 nuo 19 – Jūratės Mykolaitytės tapyba	„Fluxus ministerija“ Gedimino pr. 27 Paroda „Garsų fotografija“	16 d. 18 val. – M. Frayn „TRIUKŠMAS UŽ KULISŲ“ Rež. – P.E. Landi
LDS galerija „Kairė-dešinė“ Latako g. 3 iki 16 d. – grupės „Local to Local“ retrospektinė paroda	Teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniaus g. 41 Paroda „Lietuvos kinas. 1909–2009“ Vilmos Markauskaitės tapyba	17 d. 12 val. – A. Giničio „JUZÉ DYKADUONIS“ Rež. – A. Giniotis
Plokštinės raketų bazėje (Plokštinė, Plungė)	Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos parodų salė Šv. Jono g. 11 Laimutės Kozlovičiūtės tekstilei	20 d. 18 val. – A. Slapovskio „BAUSTI NEGALIMA PASIGAILĖTI“ (Pjesė Nr. 27) Rež. – D. Tamulevičiūtė (Salė 99)
 BERNARDINŲ BAŽNYČIOS GIEDOJIMO MOKYKLA skelbia mokinį priėmimą Kviečiame 5–15 m. vaikus mokyti muzikos rašto ir giedojimo meno. Mus rasite Bernardinų bažnyčioje, Maironio g. 10, tel.: 8 68623096, 8 68615469, 2609292 http://giedojimomokykla.visiems.lt , rita@choras.org	Istorinė LR Prezidentūra Vilniaus g. 33 „Po raudonaja žvaigžde: Lietuvos dailė 1940–1941 m.“	Oskaro Koršunovo teatras 15 d. 19 val. Ūkio banko teatro arenėje – W. Shakespeare'o „VASARVYDŽIO NAKTIES SAPNAS“ Rež. – O. Koršunovas
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija Vilniaus g. 39/6 iki 23 d. – paroda „Karalienė, Warholas ir aš“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	Rusų dramos teatras 15–17 d. 19 val. – džiazo festivalis „Vilnius jazz 2010“
Seimo parodų galerija Gedimino pr. 53 Natelos Korti gruziniško pertvarinio emalio paroda	Energetikos ir technikos muziejus Rinktinės g. 12 Paroda „Tekstilė. Technika. Energetika“	18 d. 19 val. – S. Sinklairo, A. McCarteno „ORLY STRIPITA“ Rež. – O. Šapošnikovas („Domino teatras“) 19, 21 d. 19 val. – M. Isajevu „SOLE-SOMBRA“ Rež. – J. Tumina (Sankt Peterburgo teatras „Na Vasiljevskom“)
VDA tekstilės galerija-dirbtuvė „Artifex“ Gaono g. 1 Paroda „Identity“	Galerija „Actus magnus“ Pilies g. 36–44 Kristinos Norvilaitės grafika	S p e k t a k l i a i
Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija Vilniaus g. 39/6 iki 23 d. – paroda „Karalienė, Warholas ir aš“	Maironio lietuvių literatūros muziejus Rotušės a. 13 „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	VILNIUS Nacionalinis operos ir baletos teatras 15 d. 18.30 – G. Donizetti „MEILÉS ELIKSYRAS“ Dir. – M. Pitrénas
Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Kęstučio Mikėno ir Algimanto Patamsio keramikos darbų paroda „Abipus Atlanto“	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	16 d. 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽULJETA“ Dir. – R. Šerbenikas 17 d. 12 val. – S. Prokofjevo „PELENĖ“ Dir. – A. Šulčys
Keramikos muziejus Rotušės a. 15 Kęstučio Mikėno ir Algimanto Patamsio keramikos darbų paroda „Abipus Atlanto“	„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Nacionalinis dramos teatras 15, 19 d. 18 val. – PREMJERA! Brolių Presniakovų „HUNGARICUM (LIŪDNAS DETEKTYVAS)“ Rež. – R. Kudzmanaitė
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija XX* Laisvės a. 7 iki 21 d. – Agatos Muze (Latvija) tapybos paroda „100% Natural“	16 d. 18.30 – G. Wassermano, J. Dariono, M. Leigh „ŽMOGUS IŠ LA MANČOS“ Rež. – A. Večerskis 17 d. 12 val. – K. Čiukovskio „DAKTARAS AISKAUDA“ Rež. – E. Jaras
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	Vilniaus teatras „Lélė“ 16, 17 d. 12 val. – R. Kundroto „MERĖ POPINS“ (pagal P. Travers kūrinius). Rež. – A. Žukauskas
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	Mažoji salė 16 d. 14 val. – „NAŠLAIKĘ ELENYTI IR JONIUKAS AVINIUKAS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Rež. ir dail. – R. Driežis 17 d. 18.30 – V.V. Landsbergio „VILIS“ Rež. – V.V. Landsbergis
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	„Menų spaustuvė“ 15 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „KAIP PAAIŠKINTI PAVEIKSLUS NEGYVAM TRIUŠIUI“ Rež. – T. Ojasoo, E.-L. Semper (teatras „NO99“, Estija, „Sirenos“) 15 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! PUPI PIPA PUPI“ Rež. – E. Mikulionytė (LMTA IV vaidybos kursas)
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	16 d. 12 val. – N. Indriūnaitės „COLIUKĘ“ (H.Ch. Anderseno pasakos motyvais). Rež. ir dail. – R. Driežis 17 d. 18.30 – V.V. Landsbergio „VILIS“ Rež. – V.V. Landsbergis
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	„Menų spaustuvė“ 15 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „KAIP PAAIŠKINTI PAVEIKSLUS NEGYVAM TRIUŠIUI“ Rež. – T. Ojasoo, E.-L. Semper (teatras „NO99“, Estija, „Sirenos“) 15 d. 19 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – PREMJERA! PUPI PIPA PUPI“ Rež. – E. Mikulionytė (LMTA IV vaidybos kursas)
„Lydutyja“ „Liudytėja“ (Hallinai Korsakinei – 100)...poezija ir meilė ištikimiausios mano gyvenimo palydovės...“ (Kotryna Grigaitytėi – 100)...širdy nešu praėjusių svajonių aida“ (Vladui Šliautui – 90)...Sugrijimas“ (dail. Rimantas Radžišauskas)	Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Paroda „Jš naujo“	16 d. 12 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „GIMIMO DIENA“ Rež. – S. Degutytė (VšĮ „Stalo teatras“)

16, 17 d. 18 val. *Menų spaustuvės fojė* – „NE(SU)(SI)ŠNEKĖJIMAI“. Rež. – S. Finkelstei-naitė ir Š. Pečukaitytė 17 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – J. Tertelio „PRA...“. Rež. – A. Giniotis (teatras „Atviras ratus“) 19 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „ANTIGONĖ TAIP (NE MITAS)“. Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atviras ratus“) 19 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – PREMJERA! „NUTOLE TOLIAI“ (pagal P. Širvį). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“) 20 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „SALA-MANDROS SAPNAS. PAVEIKSLAS“. Aut. – L. Juodkaitė, V. Masalskis 20 d. 19 val. *Kišeninėje salėje* – „IŠLAIS-VINTI ŽANA“ (pagal J. Anouilh' aus pjesę „Vytury“). Rež. – I. Stundžytė (teatras „Atviras ratus“) **VGTU teatras-studija „Palėpė“** 16 d. 16, 19 val. – „ATĖJAU IR IŠEINU“ (pagal M. Pocevičiaus eiles). Rež. – O. Kesminas **KAUNAS** **Kauno valstybinis dramos teatras** 15 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – A. Čečovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas 15–17 d. 18 val. *Penktajoje salėje* – PREM-JERA! D. Danis „AKMENŲ PELENAI“. Rež. – A. Jankevičius 16 d. 15 val. *Tavernos salėje* – I. Hagerup „STIKLINĖ ARBATOS SU CITRINA“. Rež. – D. Juronytė 16 d. 18 val. *Parketinėje salėje* – PREMJERA! „NUTOLE TOLIAI“ (pagal P. Širvio poeziją). Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“) 16 d. 19 val. *Mažojoje scenoje* – M. von Mayenburgo „BJAURUSIS SKALPELI PJŪVIS“. Rež. – V. Malinauskas 17 d. 12 val. *Ilgiojoje salėje* – I. Paliulytė „ANDERSEN GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė 19 d. 18 val. *Ilgiojoje salėje* – „VYRAI BALTAIS SIJONAISS“ Rež. ir choreogr. – G. Ivanauskas (G. Ivanauskas teatras) 19 d. 19 val. *Mažojoje scenoje* – E.-E. Schmitt „SMULKŪS VEDYBINIAI NUSIKALTIMAI“. Rež. – R. Banonis 20 d. 18 val. *Penktajoje salėje* – „LAIMINGI“ (pagal Friedricho von Schillerio „Klastą ir meilę“). Rež. – A. Areima 20 d. 19 val. *Ilgiojoje salėje* – T. de Fombelle „ŠVTURYS“. Rež. – G. Varnas **Kauno muzikinis teatras** 15 d. 18 val. – I. Kálmáno „MONMARTRO ŽIBUOKLÉ“. Dir. – V. Visockis 16 d. 18 val. – F. Leháro „LINKSMOJI NAŠLÉ“. Dir. – J. Geniušas 17 d. 12 val. – Z. Bružaitės „VORO VESTUVĖS“. Dir. – V. Visockis 17 d. 18 val. – G. Bizet „KARMEN“. Dir. – J. Geniušas 20 d. 17 val. – G. Gladkovo „BRĒMENO MUZIKANTAI“. Dir. – J. Vilnonis **Kauno mažasis teatras** 15 d. 19 val. – M. Valiuo „SEPTYNIOLIKA“. Rež. – E. Prakuliauskaitė-Milienė 19 d. 12 val. *Jurbarko kultūros centre* – A. Dilytės „KREIVOS DAIKTŲ ISTORIJOS“. Rež. – A. Baniūnas 19 d. 18 val. – „MOKĖK – DUOSIU“ (pagal G. Gugevičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“). Rež. – V. Balsys **Kauno valstybinis lėlių teatras** 15 d. 18 val. – S. Mrožeko „LAPINO MEDŽIOKLĖ“. Rež. – H. Šumilaitė (mégėjų teatras „Siena“) 16 d. 12 val. *Mažojoje scenoje* – „UMA-UMA“. Rež. – A. Žurauskas 17 d. 12 val. – „NYKŠTUKAS NOSIS“. Rež. – A. Stankevičius	20 d. 19 val. – „Palėpės muzikos“ vakare grupė „Blue in Bossa“ **KLAIPĖDA** **Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras** 15 d. 18 val. – V. Čepinskio ir G. Gedvilaitės koncertas „Dedikacija“ 16 d. 18.30, 17 d. 17 val. – P. Čaikovskio „SPRAGTIKAS“ (pagal fonogramą) **ŠIAULIAI** **Šiaulių dramos teatras** 15 d. 18 val. – I. Vyrypajevė „VALENTINŲ DIENA“. Rež. – L. Vaskova 16 d. 18 val. – C. Goldoni „VIEŠBUČIO ŠEIMININKĘ“. Rež. – R. Steponavičiūtė 17 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (brolių Grimų pasakos motyvais). Rež. – R. Steponavičiūtė 17 d. 18 val. – P. Shenault „SVEIKATA, PONE!“. Rež. – N. Mirončikaitė 20 d. 12 val. – VV. Landsbergio „PELYTĖ ZITA“. Scen. aut. ir rež. – VV. Landsbergis 20 d. 18 val. – C. Gozzi „KARALIUS ELNIA“. Rež. – A. Giniotis **PANEVĖŽYS** **J. Miltinės dramos teatras** 15 d. 18 val. – Molière'o „SKAPENO KLASTOS“. Rež. – R. Teresas 16 d. 18 val. – J. Poiret „BEPROTİŞKAS SAVAİT GALIS“. Rež. – A. Keleris 17 d. 12 val. – W. Haufu „MAŽAS MUKAS“. Rež. – V. Mazūras 17 d. 18 val. – J. Balasko „GIRTA NAKTIS“. Rež. – V. Kupšys 19 d. 18 val. – PREMJERA! „DU VYRAI IR VIENA TIESA“ („Domino“ teatras) **Koncertai** **Lietuvos nacionalinė filharmonija** 16 d. 17 val. *Ankyčių koplyčioje*, 17 d. 16 val. *Vilniuje, Taikomosios dailės muziejuje*, – kamérinės muzikos koncertas. Lietuviškos muzikos popietė „Atverk už-marštės vartus“ Valstybinis Vilniaus kvartetas. Solistės O. Kolobovaitė (sopranas), B. Vainiūnaitė (fortepijonas). Koncertą vedė muzikologė V. Markeliūnienė. Programoje O. Narbutaitės, J. Juzeliūno, V. Laurušo ir S. Vainiūno kūriniai 16 d. 19 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – Lietuvos nacionalinis simfoninių orkestras. Solistės J. Kalinaitė (altais), R. Vaicekauskaitė (sopranas). Dir. – M. Pitrénas. Programoje B. Dvariono, W. Waltono, G. Mahlerio kūriniai 17 d. 12 val. *Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje*, – „Pelenės ir vaikų žaidimai“. Choreogr. – E. Špokaitė. Atlikėjai balerina E. Špokaitė, pianistės G. Gedvilaitė ir G. Indriūnaitė, aktorius P. Budrys 17 d. 18 val. *Kauno filharmonijoje* – fortepijono rečitalis. F. Hemming (Japonija). Programoje F. Schuberto, F. Chopino, J.S. Bacho, F. Liszto kūriniai **Lietuvos muzikų rėmimo fondas** 20 d. 18 val. *S. Vainiūno namuose* – B. Vainiūnaitės fortepijono klasės magistrantė I. Milašiūtė **VILNIUS** **Kongresų rūmai** 15 d. 19 val. – koncertų ciklas „Jaunųjų talentų galerija“. L. Semionova (smuikas), Lietuvos valstybinis simfoninis orkestras, choras „Liepaiteis“ (vad. – J. Vaitkevičienė). Dir. – G. Rinkėvičius. Programoje F. Waxmano, M. Ravelio, N. Paganini, C. Debussy, F. Mendelssohno kūriniai 16 d. 18 val. – šokių spektaklis „Diagnozė: vyras“. P. Giunteris (mušamiej), S. Šimulynaitė (choreografiė), ansamblis „Giunter percussion“ **Lietuvos muzikos ir teatro akademija** Didžioji salė 20 d. 19 val. – „Išsisupus plačiai“ – vakaras, skirtas muzikologės O. Narbutienės 80–osioms gimimo metinėms. Dalyvauja choras „Aidija“ (vad. – R. Gražinis), Valstybinis Vilniaus kvartetas, S. Stonytė (sopranas), J. Karnavičius (fortepijonas), S. Okruško (fortepijonas), R. ir Z. Ibelhaupt fortепijonių duetas. Vakarą vedė V. Markeliūnienė. Dalyvauja muzikologai R. Stanevičiūtė, E. Gedgaudas, kompozitorius Š. Nakas. Programoje R. Schumanno, J. Naujailio, V. Bacevičiaus, B. Kutavicius, O. Narbutaitės kūriniai **Vilniaus rotušė** 17 d. 16 val. – valstybinis choras „Vilnius“. Solistai V. Bagdonas, A. Krikščiūnaitė, L. Česlauskaitė, D. Poleščukas. Dirigentai P. Gylys, A. Dambrauskas. Koncertmeisteris D. Juozėnas. Koncertą vedė A. Žigaitytė-Nekrošienė **Vilniaus paveikslų galerija** 21 d. 18 val. – koncertas iš ciklo „F. Chopino salonas Vilniaus paveikslų galerijoje“. V. Kirvelytė (fortepijonas), Š. Čepliauskaitė (fortepijonas), A. Puodžiukas (fortepijonas) Programoje D. Scarlatti, F. Chopino kūriniai **Šv. Jonų bažnyčia** 16 d. 18 val. – M.K. Čiurlionio 135–osioms gimimo metinėmis paminėti skirtas koncertas „MKČ-135“. Koncertuoju smuikininkė R. Švėgždaitė, bandonininkas P. Ragauskas bei vargonininkė L. Vaitkūnaitė **KAUNAS** **Kauno filharmonija** 15 d. 18 val. – Kauno miesto simfoninių orkestras (vyr. dir. – M. Pitrénas). Solistė J. Olfen (fleita, Šveicarija). Dir. – K. Zahndleris (Šveicarija) **Kauno menininkų namai** 16, 17 d. 16 val. *Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje* – varpu muzikos koncertai „Lengvosios muzikos melodijos“. Kariljonų skambins J. Vilnonis 20 d. 19 val. – V. Noreika ir jo mokiniai: K. Glinskaitė (sopranas) ir K. Damulis (tenoras). Renginės muzikologas V. Juodupis **KLAIPĖDA** **Klaipėdos koncertų salė** 21 d. 18 val. – „Romantizmo perlai“ Kauno miesto simfoninių orkestras. Solistas K. Uinskas (fortepijonas). Dir. – M. Pitrénas. Programoje R. Schumanno, J. Brahmo kūriniai **Vaka rai** **Rašytojų klubas** 15 d. 17 val. – A. Ruseckaitės sukaktuvinių vakarų su nauja knyga „Marios vandens“. Vakarė dalyvauja rašytoja A. Ruseckaitė, literatūros kritikė J. Riskutė, aktorės O. Dautartaitė, V. Grigaitė, gitara groja A. Kelpša 19 d. 17.30 – J. Kelor poezijos vakaras „Mūsų istorija. Vienas prancūziskas filmas.“ Dalyvauja aktorė J. Dapkūnaitė ir autorius. Vakar bus atidaryta R. Danisevičiaus ir I. Gelūno fotografijų paroda „720 nanometro“ **Nacionalinė dailės galerija** 21 d. – parodė „Milijonas ir viena diena“ lydinti filmų peržiūra: 17.30 – „Vulkanovka. Po didžiojo kino“ (rež. G. Beinoriūtė); 18.45 – „Žengiant po vaivorykštę“ (rež. S. Schäfer, E. Brandenburger) **Lietuvos nacionalinis muziejus** 21 d. 17 val. – „Ketvirtadienio kultūros istorijos vakarai“. Juozas Naujalis – lietuvių muzikos patriarchas. Muzikologė J. Žukienė	**Bibliografinės žinios** **GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS** *Bėgiai išnyksta rūke* : apysakos / Juozas Aputis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 486, [2] p. – Tiražas [1500] egz. – ISBN 978-9986-39-633-8 (jr.) *Déméty akių* : eileraščiai / Mindaugas Nastaravičius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 95, [1] p. – (Pirmoji knyga : PK). – Tiražas [400] egz. – ISBN 978-9986-39-639-0 *Dešimt metų* : eileraščiai / Vytautas Vilimas Skripka. – Vilnius : Homo liber, 2010 (Vilnius : Bžinio mašinų komp.). – 53, [3] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-716-92-1 : [5 Lt] *Eiti* : romanės / Valdas Papieviš. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 156, [3] p. : iliustr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9986-39-636-9 (jr.) *Jei pamatyčia žalią paukštį* : eileraščiai, miniatiūros / Eglė Marcinionytė ; [autorės piešiniai]. – [Marijampolė : TeleSATpressa, 2010] (Marijampolė : "TeleSATpressa" sp.). – [75] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-607-86-1 *Jonas Krikštytojas* : eileraščiai / Gintaras Bleigzys. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 86, [1] p. – Tiražas [400] egz. – ISBN 978-9986-39-641-3 (jr.) *Karstinių reiškiniai* : eileraščiai / Kornelijus Platelis. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 143, [1] p. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9986-39-630-7 (jr.) *Laukimas* : [poezija] / Gerda Jankevičiūtė ; [Rimos Baukaitės grafikos darbai]. – Klaipėda : Libra Memelensis, 2010. – 58, [2] p. : iliustr. – Tiražas [300] egz. – ISBN 978-9955-544-84-5 *Nežinia kur nežinia kas* : kas būta ir nebūta – linksmai ir nelabai... : [apsakymai] / Kazys Saja. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 205, [1] p. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9986-39-642-0 (jr.) *Pas danguas vartus* : proza, drama / Vincas Krėvė ; [sudarė Gediminas Mikelaiteis]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 637, [1] p. : portr. – (Lietuvių literatūros lobynas: XX amžius : LLL / visuomeninė redaktorių tarya: Viktorija Daujotytė ... [et al.] ; Nr. 18). – Tiražas [2500] egz. – ISBN 978-9986-39-637-6 (jr.) *Patys paprasčiausi burtažodžiai* : poetinės apeigos / Rimvydas Stankevičius. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 103, [1] p. : iliustr. – Tiražas [800] egz. – ISBN 978-9986-39-629-1 (jr.) *Persimainymai, vaidinimai ir kiti tekstai iš laiko, kai skaityti buvo jdomiau nei gyventi* : [novelės ir pjesės] / Almis Grybauskas ; [dailininkas Romas Orantas]. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 94, [2] p. : iliustr. – Virš. ir nugar. antr.: Persimainymai. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9986-39-634-5 *Sado sindromas* : romanės / Jolita Skablauskaitė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Logotipas). – 471, [1] p. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9986-39-635-2 (jr.) *Seniai, bet dabar* : [poezijos] rinktinė / Stasė Lygutaitė-Bucevičienė ; [nuotraukos Vilniaus Gužausko]. – Vilnius : Homo liber, 2010 (Vilnius : Bžinio mašinų komp.). – 238, [2] p. : iliustr. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-716-93-8 *Sezonas baigtas* : eileraščiai / Antanas Šimkus. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 77, [2] p. – Tiražas [500] egz. – ISBN 978-9986-39-631-4 *Skaitynių 5* : [klasės vadovėlis] / Laima Abraitytė. – 1-asis leid., 2010 [m. tiražas]. – Kaunas : Šviesa, 2010. – 2 kn. *Kn. 2. – 2010* (Vilnius : BALTO print/Logotipas). – 175, [1] p. : iliustr. – Tiražas 3000 egz. – ISBN 978-5-430-05059-7 *Tragiškasis meilės laukas* : apie Sigitą Gedą: iš poezijos, užrašų, refleksijų / Viktorija Daujotytė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2010 (Vilnius : Petro ofsetas). – 437, [1] p. : iliustr., faks., portr. – Tiražas [1200] egz. – ISBN 978-9986-39-640-6 (jr.) **PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.** LITUOVAS NAC. M. MAŽYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS **Kronika** **1990-ieji: paralelinės tikrovės / subjektivūs pasakojimai** Spalio 27 d. Nacionalinėje dailės galerijoje vyks tarpdalykinis seminaras „1990-ieji: paralelinės tikrovės / subjektivūs pasakojimai“. 1990-aisiais politinė tikrovė gėžė kultūrinę, nors politinių permanentų laikotarpis (1988–1990) – radikaliam meno lauko lūžiui ir kaitos metas. Seminaras „1990-ieji: paralelinės tikrovės / subjektivūs pasakojimai“ aktyvūs anuometinio meno lauko praktikai ir kritikai – dailėtyrininkai Ernestas Parulskis, Kęstutis Kuizinas, Skaidra Triliupaitė, kompozitorius Šarūnas Nakas, muzikologė Vita Gruodytė, Rūta Stanevičiūtė, teatro kritikas Vaidas Jauniškis, filosofas Gintautas Mažeikis – diskutuos apie 1990-ųjų meno sambūrius ir reprezentatyvius meno kūrinius, heterotopiskas tikrovės pajautas ir kritines refleksijas, lūkesčius ir ateities projekcijas. Renginio tikslas – paskatinti tarpdalykinę kritinę kultūrių permanentų patirties ir jos atminties analizę. Seminaro rengėjai: Lietuvos kompozitorius sąjungos muzikologų sekocija ir Nacionalinė dailės galerija. Registracija į renginį iki spalio 27 d., el. p. zivile@ndg.lt. Registruotamiesi prašome nurodyti savo vardą, pavardę ir instituciją, kur

„Valgyk, melskis, mylėk“

Savaitės filmai

Apie meilę ir kitus demonus **

Gabrielio Garcia Marguezo romanams kine paprastai nesiseka. Kad ekranizacija pavyktų, reikia kongenialaus bendraautorio, o ne paprasto žodžių, o dažniausiai – tik siužeto vertėjo į vaizdų kalbą. Tačiau jei to užtenka, jei mėgstate ryškias Lotynų Amerikos serialų spalvas ir vaizdinių mylinčius bei kenčiančius herojus, tada debutantės Hildos Hidalgo filmas nenuvils. Dylakametė turtingu ir itakingu tévu dukrą Siervą (Eliza Triana) sukandžioja pasiutęs šuo. Prietaringi žmonės tiki, kad mergaitėje apsigyveno demonas. Ją imasi globoti kunigas (Pablo Derqui). Po truputį jis suvokia, kad myli apséstantą... (Kosta Rika, Kolumbija, 2009). (Vilnius)

Meilė per atstumą ***

Šios romantinės komedijos tema – jaunos poros, kurių skiria šimtai kilometrų, meilės peripetijos. Airin (Drew Barrymore) persikelia baigtis studijų į San Franciską. Jos vaikinas Garetas (Justin Long) nusprendžia likti Niujorke, nes jo laukia dar vienos karjeros laiptelis garsų įrašų studioje. Išsaugoti ryšį jiems vis sunkiau, juolab kad ir artimieji tikina, esą nėra jokios prasmės jų tėsti. Režisierės Nanette Burstein filme taip pat vaidina Christina Applegate, Charlie Day, Ronas Livingstonas (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas)

Palaidotas gyvas ***

Ispanų režisieriaus Rodrigo Corteso trilerio herojus yra amerikiečių verslininkas Polas, tapęs iškaitu Irake ir uždarytas dėžėje. Virš jo – viena toną žemės. Kickviena minutė artina Polo mirtį... Nuo klaustrofobijos kenčiantiems asmenims filmo, kuriamo vaidina Ryanas Reynoldsas, Robertas Patersonas, Jose Luisas Garcia Perezas, žiūrėti nerekomenduoja-me (Ispanija, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Rezerviniai farai **

Willas Ferrelas ir Markas Wahlbergas vaidina du Niujorko policininkus. Abu filmo herojai žiauriai pavydi elitinio būrio nariams. Tačiau vieną dieną likimas nusišypsos ir šiemis nevykčiamas. Adamo McKay'us filme taip pat vaidina Samuelis L. Jacksonas, Dwayne'as Johnsonas, Eva Mendes (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Valgyk, melskis ir mylėk ***

Kuo galima paaiškinti tokį didelių Elisabeth Gilbert knygos ir pagal ją sukurto filmo sėkmę? Pirmiausia, matyt, tuo, kad beveik kickvienai moteriai teko susidurti su problemomis, kurios ištinka filmo herojė. Liza turi gerą darbą, namus ir visai mielą vyra. Bet vieną dieną ji suprantą, kad tas tariamai tobulas gyvenimas nesuteikia laimės pojūčio. Prasideda skyrybos, depresija, neviltis. Vienintelis vaistas – pažinti save. Liza išsirengia į platū pasaulį, kad pagaliau rastų tai, ko iš tikrujų trokšta. Kai pagrindinę herojė vaidina Julia Roberts, malonu pakeliauti kartu su ja. Juolab kad ne kickvienai žiūrovei (ar skaitytojai) išpula laimė pakeliauti po apetitą žadinančią Italiją, dvasingą Indiją ir kūnišką Indoneziją, juo labiau sutiki žavu braziliškį (Javier Bardem) ir patirti jo aistringą meilę. Gilbert ir Robert padarys tai už mus visas. Nors laimės receptas gal visai pritaikomas ir čia? Ryno Murphy filme taip pat vaidina Billy Crudupas, Richardas Jenkinsas, Jamesas Franco (JAV, 2010). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda)

Viskas, ką myliu ***

...9-ojo dešimtmecio pradžia. Jautrus aštuoniolikmetis Janekas groja su draugais roko grupėje, patiria erotinę iniciaciją su augu už save vyrene ne kaimyne, įsimylį gražuolę Basią. Mergina jam neabejingo, bet jos tėvai patriotai nenori, kad dukra bendrautu su Liudviko Lenkijos karininko sūnumi. Pirmosios meilės, gyvenimo alkio, muzikos džiaugsmo istorija filme susieta su „Solidarumo“ įkūrimu, karine padėtimi ir kitais svarbiais Lenkijos istorijos įvykiams. Autobiografiškas Jaceko Borcuchovo filmas pelnė Gdynės festivalio žiūrovų prizą, buvo gerai įvertintas Sandanso festivalyje ir dabar pristatytas „Oskarui“. Pagrindinius vaidmenis sukūrė Mateuszus Kościukiewiczius, Olga Frycz, Anna Radwan, Andrzejus Chyra, Katarzyna Herman (Lenkija, 2009). (Vilnius)

***** – šedevras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorius – Linas Vildžiūnas

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Dailė – Monika Krikštopaitė | **Muzika** – Kamilė Rupeikaitė

Kinas – Živilė Pipinytė | **Teatras** – Sigita Ivaškaitė

Publicistikā – Laima Kreivytė | **Stilius** – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaite

www.7md.lt – Julijus Lozoraitis

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

15–21 d. – Bjaurusis aš (3D, JAV) – 12, 15, 18, 21 val.

Bjaurusis aš (JAV) – 11.20, 13.50, 16 val. 15, 18–21 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 17, 19.30; 16, 17 d. – 12.20, 17, 19.30

Miestas (JAV) – 12.15, 15, 18.15, 21.30

Rizikinga erzinti diedukus (JAV) – 12.30, 15.20, 18, 20.30

23 d. 20 val. – M. Musorgskio „Borisas Godunovas“. Dir. V. Gergievės. Tiesioginė premjeros transliacija iš Niujorko „Metropoli“ operos

15–23 d. – „Viasat“ kino komedijų festivalis 2010

15, 18–21 d. – Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 14.20, 17.40, 20.40; 16, 17 d. – 11.20, 14.20, 17.40, 20.40

15, 18–20 d. – Č@tas (D. Britanija) – 11.40, 16.20, 21.20, 22 val.; 16, 17 d. – 11.40, 16.20, 21.20, 22 val.

15–21 d. – Pelėdų karalystės sargai (3D, Australija, JAV) – 13.40, 16.40, 19.10

15–20 d. – Stounas (JAV) – 13.50, 19 val.; 21 d. – 13.50

15–21 d. – Palaidotas gyvas (Ispanija) – 14.40, 21.45

Marmadukas (JAV) – 12, 14.10

Absoliutus blogis: pomirtinis gyvenimas (D. Britanija, JAV, Vokietija) – 22 val.

Meilė per atstumą (JAV) – 16.40

Vėžliuko Semio nuotykių (3D, Belgija) – 11 val.

15, 18–21 d. – Amaya (Honkongas, Latvija) – 18.30; 16, 17 d. – 13.15, 18.30

15–21 d. – Pradžia (JAV, D. Britanija) – 15.30, 20.30

Rezerviniai farai (JAV) – 15.45, 21 val.

15, 18–20 d. – Apie meilę ir kitus demonus (Kosta Rika, Kolumbija) – 18.45; 16, 17 d. – 13, 18.45

Forum Cinemas Akropolis

15–21 d. – Bjaurusis aš (3D, JAV) – 10.15, 13, 15.45, 18.30, 21.30

Bjaurusis aš (JAV) – 11.15, 13.30, 16 val.

Rizikinga erzinti diedukus (JAV) – 10.50, 13.45, 16.15, 18.45, 21.15

Miestas (JAV) – 11.45, 14.45, 18, 21 val.

Socialinis tinklalapis (JAV) – 20.45

22 d. – „Viasat“ kino komedijų festivalis 2010

15, 16 d. – Valgyk, melskis, mylėk (JAV) – 11.15, 14.30, 17.30, 20.30, 23.15; 17–21 d. – 11.15, 14.30, 17.30, 20.30

15 d. – Pakvažiūsių pagalba – 19 val.

15 d. – Įsivaizduojamos meilės – 19.30

15 d. – Vinterio kaulai – 21.30

16 d. – Amerikietiška kelionė – 13 val.

16 d. – Sąvartynas – 15 val.

16 d. – Jeanas-Michelis Basquiat: šviesus vaikas – 17.15

16 d. – Veidas – 19 val.

16 d. – Nakties pavojai – 19.30

16 d. – The White Stripes – po nuostabia baltaja šiaurės pašvaiste – 21.30

17 d. – Dviese ant bangos – 13 val.

17 d. – No Distance Left to Run – 15 val.

17 d. – Pakvažiūsių pagalba – 17.15

17 d. – Įsivaizduojamos meilės – 19.15

17 d. – Ežeras – 21.30

15, 18 d. – Kuoktelėj (JAV) – 17 val.; 17 d. – 19 val.; 19 d. – 20.15; 21 d. – 22 val.

15 d. – Kelionė per Lietuvą (rež. V. Digimas) – 17.30

15 d. – Virtuvė sielai (Vokietija) – 21.15;

18 d. – 19.30; 19 d. – 11, 13.30, 21.30; 20 d. – 19.45

16, 17 d. – Kelionė į Vakarus. Laimingojo Luko nuotykių (Prancūzija) – 13.15

16 d. – Viskas, ką myliu (Lenkija) – 17 val.

18 d. – 21.30; 19 d. – 19.30; 20 d. – 20.30;

21 d. – 21.30

16 d. – Vaiduoklis (D. Britanija, Prancūzija, Vokietija) – 21.45; 18 d. – 17.15; 19 d. – 19 val.; 20 d. – 22 val.; 21 d. – 17 val.

17 d. – Birma VJ. Reportažai iš uždaros šalies (ciklas „Žmonių gyvenimai besivystančioje šalyse“) – 17 val.; 21 d. – 20 val.

17 d. – Jlanka (JAV) – 21.45; 18 d. – 21.15;

19 d. – 17.15; 20 d. – 17 val.

18 d. – Nuversti diktatorių (ciklas „Žmonių gyvenimai besivystančioje šalyse“) – 19 val.

19 d. – Dievas į Ruandą grįžta naktį (ciklas „Žmonių gyvenimai besivystančioje šalyse“) – 19 val.

20 d. – Vienos meilės istorija (Šiaurės šalių kino klubas) – 17.30

20 d. – Kino vakarai su Izolda. Pier Paolo Pasolini – 18.30

20 d. – Kelionė į Zioną (ciklas „Žmonių gyvenimai besivystančioje šalyse“) – 19 val. 21 d. – viktorina „Kovos klubas“ – 18 val.

21 d. – Kas nužudė elektromobilį? (JAV) – 19.30

Ozo kino salė

15, 16 d., 18–21 d. – Anarchija Žirmūnuose (rež. S. Drunga) – 18 val.

18 d. – Lea (Vokietija) – 14, 16 val.

19 d. – Rikis (Prancūzija, Italija) – 14, 16 val.

20 d. – Maskva – Belgija (Belgija) – 14, 16 val.

21 d. – Eliza (Prancūzija) – 14, 16 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

15, 16 d. – Bjaurusis aš (3D, JAV) – 12.45, 15.30, 18.15, 21, 23.45; 17–21 d. – 12.45, 15.30, 18.15, 21 val.

15–21 d. – Bjaurusis aš (JAV) – 11.30, 16 val. Bjaurusis aš (JAV) – 13.45, 19 val. (originalo k.)

15, 16 d. – Rizikinga erzinti diedukus (JAV) – 10.45, 13.30, 16.15, 18.45, 21.15, 23.59; 17–21 d. – 10.45, 13.30, 16.15, 18.4